

Utrinki

Letošnje decembrske izdaje časopisov niso preveč praznične. V njih so predvsem NASVETI; KAKO zmagovito končati poslovno leto, KAKO čim boljše izkoristiti decembrsko nakupovalno mrzlico, KAKO preveriti ali imate plačane prispevke, KAKO se ogniti različnim goljufijam, KAKO med krizo obdržati službo ...

V preteklosti so bile popularne napovedi in v njih smo videli naše najboljše priložnosti v prihajajočem letu. Kriza, v kateri smo se znašli, pa je vse napovedovalce prihodnjih dogajanj očitno spravila v obup. Nepredvidljiva ni samo prihodnost posameznikov in podjetij, ampak je nepredvidljiva tudi usoda celih držav, pa našega plačilnega sredstva ... Kolega je rekel, da bi morala za napoved življenjske dobe naprav v TET vprašati Meto Malus. Verjetno bi se tudi ona izognila tovrstnim napovedim. Če so se napovedi odselile med fosile, nam še vedno ostane UPANJE. Na jasnejšo prihodnost. Včasih nam do tam manjka majhen delček in zadeve se zložijo kot rubikonova kocka.

Torej nam ostanejo nasvet in upanje, da najdemo manjkajoči delček, določimo in verificirano strategijo TET in zagotovimo preživetje TET v kriznih časih.

Naj nam bo dana sreča pri iskanju in srečno vsem v novem letu 2012!

Bojana PIRKOVIČ ZAJC

Utrinki so glasilo termoelektrarne Trbovlje, Ob železnici 27, 1420 Trbovlje, telefon (03)565-12-00, faks (03)565-12-32, e-mail: glasilo@tet.si, <http://www.tet.si>, ki ga izdaja uredniški odbor: glavna urednica Bojana Pirkovič Zajc, odgovorna urednica mag. Mojca Turnšek, tehnični urednik Matjaž Paušer, člana uredniškega odbora: Nataša Lipovšek, Vlado Štendler, sodeloval Borut Marolt. Priprava in izvedba: Comprojekt d.o.o. Prispevkov in slikovnega gradiva ne vračamo. Naklada: 600 izvodov.

IZ VSEBINE

04

KONEC DOBER, VSE DOBRO?

Pridobljeni prihodki iz naslova premije za leto 2011.

06

ZANESLJIVA PROIZVODNJA

Zanesljivost proizvodnje električne energije potrjuje faktor K, ki je bil od enajstih mesecev obratovanja kar šest mesecev 1.

09

JAVNA RAZGRNITEV PROSTORSKEGA NAČRTA

Za PPE je bilo pridobljeno pozitivno mnenje na izdelano okoljsko poročilo.

Spoštovane sodelavke in sodelavci,

v iztekajočem se letu se je nadaljevala razprava o energetski prihodnosti Slovenije, v katero smo se na vseh ravneh aktivno vključevali.

V pripravi sta temeljna dokumenta, ki določata vsebino in obliko energetike, Energetski zakon in Nacionalni energetski program. Napori za umestitev razvojnih načrtov TET v elektroenergetski zemljevid Slovenije še vedno niso rodili sadov z določljivo položaja zasavske energetike in TET. Vendar pa dogajanja v jesenskih mesecih vseeno ocenjujem pozitivno, saj so bile na umestitev zasavske energetike v temeljne dokumente podane pripombe tako s strani TET kot tudi vseh regijskih organov.

Konec oktobra je bila zaključena javna obravnava državnega prostorskega načrta za nameravano izgradnjo plinske parne elektrarne v Trbovljah. Kljub temu, da ni dorečen namen plinske elektrarne, je nadaljevanje postopkov izdelave državnega prostorskega načrta pokazatelj, da se energetska lokacija ob Savi ohranja.

Na energetski konferenci v Trbovljah, na kateri so sodelovali predstavniki Ministrstva za gospodarstvo, lokalne skupnosti, Termoelektrarne Trbovlje in drugih zainteresiranih javnosti, je bilo poudarjeno, da je razprava o bodočem energetskem razvoju tudi razprava o ohranjanju delovnih mest in socialne varnosti celotne regije.

Spodbudne so tudi novice o neizkoriščenih zalogah premoga, ki bi lahko zagotovile potrebe elektrarne po primarnem energentu za več kot deset let.

Verjamem, da bo rezultat naših prizadevanj tudi pozitiven poslovni izid za leto 2011.

Trdo delo nas čaka. A ker smo TET predvsem ljudje, je naš uspeh odvisen od komuniciranja med nami in z ljudmi. Da se bomo bolje slišali, smo začeli izdajati mesečne informacije o vseh aktivnostih v družbi, pripravljamo pa še vrsto novosti, ki bodo pripomogle k boljšemu komuniciranju.

Če se bomo uspeli slišati med seboj in bomo slišani tudi med deležniki, ki določajo slovensko elektroenergetsko prihodnost, se za naš razvoj ni potrebno bati. V prihodnjem letu bomo nadaljevali aktivnosti za ohranitev zasavske energetike, tako da bomo na lokaciji ob Savi na ekološko sprejemljiv način, varno za delavce in stroškovno racionalno,

še vrsto let proizvajali električno energijo. Racionalizacija, dvig kulture varstva pri delu in ustvarjanje ozračja inovativnosti so temeljni cilji poslovanja v letu 2012 in trdno verjamem, da bomo zmogli.

Drage sodelavke in sodelavci, v tem predprazničnem času vam želim veliko lepih trenutkov, v letu 2012 pa uspehov in sreče v vašem domačem in tudi delovnem okolju.

Franc BLAZNEK
direktor

KONEC DOBER, VSE DOBRO?

Nataša LIPOVŠEK

VESELI ME, DA LAHKO ZADNJI ČLANEK Z INFORMACIJAMI O POSLOVANJU V LETOŠNJIH UTRINKIH ZAČNEM Z NOVICO, DA NAM JE KONČNO USPELO PRIDOBITI PRIHODKE IZ NASLOVA PRISPEVKA ZA POKRIVANJE UPRAVIČENIH STROŠKOV PROIZVODNJE ELEKTRIČNE ENERGIJE IZ DOMAČIH PRIMARNIH VIROV – PO DOMAČE PREMIJE – ZA LETO 2011

Prvi priliv iz tega naslova smo prejeli v petek, 25. novembra, prihodke pa smo vkalkulirali že v rezultat poslovanja za prvih deset mesecev in tako kumulativno izgubo zmanjšali na 1,4 milijone evrov. V zadnjih mesecih pa so spremenile tudi okoliščine, ki so pogojevale obračun amortizacije vseh naših osnovnih sredstev do leta 2015. Spreminja se okoljska zakonodaja na področju NO_x, možno bo prehodno obdobje delovanja do leta 2021 tudi brez dodatnih ekoloških vlaganj. Študije o možnosti pridobivanja premoga v novem rudniku Brnica pa nam dajejo bolj ekonomične osnove za delovanje bloka 4 TET tudi po letu 2015. Zato je poslovodstvo sklenilo, da v letu 2011 spremenimo amortizacijske stopnje tako, da obračunske življenjske dobe posameznih osnovnih sredstev prilagodimo dejanskim tehnološkim življenjskim dobam. To pa pomeni zmanjšanje stroškov amortizacije za leto 2011 in s tem posledično

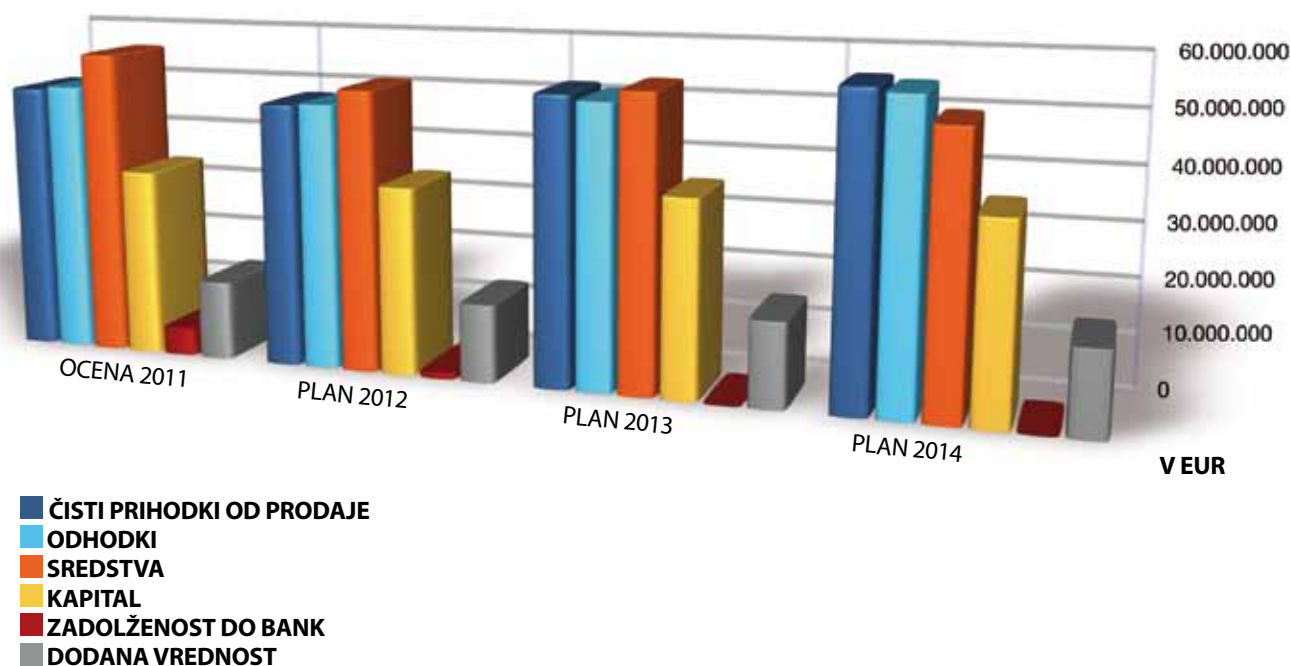
poslovanje TET v letu 2011 s ‚pozitivno nulo‘, kar je bil tudi zastavljeni cilj v letošnjem poslovnem načrtu.

Ključni podatki o poslovanju v letu 2011 v primerjavi z načrtom in letom 2010 so razvidni iz tabele spodaj.

Zagotovo lahko rečemo, da bodo tako prihodki kot odhodki precej presegle načrtovane vrednosti. Razlog je v večjih potrebah po električni energiji, proizvedeni v TET, kot je bilo dogovorjeno pri sprejemu plana za leto 2011. Planirali smo proizvodnjo v višini 540 GWh, realizirali pa bomo najmanj 650 GWh, za kolikor smo se tudi z aneksom dogovorili s HSE. Zaradi višje proizvodnje so višji tudi neposredni stroški proizvodnje, predvsem poraba energentov. Ostale vrste stroškov pa smo uspeli zadržati na nivoju ali nekoliko pod nivojem planiranih. Izjema bodo stroški

TABELA: POSLOVANJE 2011 V PRIMERJAVI Z NAČRTOM IN LETOM 2010

	OCENA 2011	PLAN 2011	REALIZACIJA 2010	OC11/PL11	OC11/RE10
Čisti prihodki od prodaje v EUR	49.337.405	44.526.000	43.827.769	110,8	112,6
Čisti prihodki od prodaje na domačem trgu v EUR	49.337.405	44.526.000	43.827.769	110,8	112,6
Čisti poslovni izid v EUR	3.564	2.644	-445.652	134,8	-0,8
Prihodki v EUR	49.964.562	45.246.000	46.602.147	110,4	107,2
Odhodki v EUR	49.960.998	45.243.356	46.856.091	110,4	106,6
Stroški dela v EUR	8.315.513	8.506.381	8.540.419	97,8	97,4
EBIT = poslovni izid iz poslovanja v EUR	605.693	449.882	36.769	134,6	1.647,3
EBITDA = EBIT + AM v EUR	6.165.067	6.954.882	6.261.766	88,6	98,5
Sredstva v EUR	56.306.951	55.974.464	63.842.598	100,6	88,2
Kapital v EUR	34.438.535	34.437.615	34.434.970	100,0	100,0
Zadolženost do bank v EUR	5.142.857	8.974.867	14.117.724	57,3	36,4
Investicije v EUR	1.350.000	2.670.070	10.471.660	50,6	12,9
Število zaposlenih konec obdobja	205	209	209	98,1	98,1
Proizvedena električna energija (v GWh)/ premog (v TJ)	650	540	516	120,4	126,0
Prodana električna energija (v GWh)/ premog (v TJ)	650	540	513	120,4	126,6
Dodana vrednost v EUR	14.480.580	15.461.262	14.806.774	93,7	97,8
Dodana vrednost na zaposlenega v EUR	69.954	73.977	69.029	94,6	101,3

okoljskih dajatev – tu nas bremenijo povišanja okoljskih taks in pa odločitev carine, da nam zaračuna takso CO₂ za uporabljen lignit v letih od 2007 do 2009. Takso smo, po našem mnenju sicer neupravičeno, plačali v mesecu novembru, nadaljujemo pa postopek na Upravnem sodišču, da dokažemo svoj prav.

Veliko smo se v zadnjih dveh mesecih ukvarjali z načrti za naslednje leto. Skladno z zahtevami AUKN smo morale vse družbe v skupini HSE pripraviti letne poslovne načrte ne samo za leto 2012, temveč tudi za leti 2013 in 2014. Osnovno izhodišče, to je obseg prodaje električne energije in prodajne cene za vsa tri leta, smo prejeli iz HSE. Največ težav smo imeli z določitvijo kombinacije energentov, ki bi bila sprejemljiva tako tehnološko, kot tudi cenovno. Za leto 2012 smo namreč prejeli informacijo, da nam Premogovnik Velenje ne bo mogel dobaviti lignita v predvidenih količinah. Ker nam zamenjava lignita s češkim premogom močno podraži proizvodnjo, smo plane izdelali v več variantah. Na koncu je obveljal plan za leto 2012, ki predvideva naslednje glavne predpostavke:

- 600 GWh proizvodnje in prodaje električne energije,
- 450.000 ton premoga RTH,
- 40.000 ton velenjskega lignita,
- razlika energentov pa bo kombinacija uvoženih premogov.

Za leti 2013 in 2014 je načrtovan enak obseg prodaje, kombinacija energentov pa bo drugačna, ker bodo količine velenjskega lignita neomejene, v planih pa smo računali tudi že na premog iz novega rudnika Brnica.

Fiksni stroški (stroški dela, amortizacija, stroški drugega materiala in storitev) se v naslednjih letih ne bodo smeli povečevati,

oziroma moramo pri vseh teh vrstah stroškov narediti racionalizacije. Za poslovanje TET v naslednjem letu je bistveno tudi to, da bomo dokončno odplačali dolgoročni kredit, najet za izgradnjo pretovorne postaje in da bomo leto, zaradi nizkih načrtovanih investicijskih vlaganj, zaključili tudi skoraj brez kratkoročne zadolžitve.

V grafu zgoraj so prikazana predvidena gibanja glavnih kategorij poslovanja TET v prihodnjih treh letih.

Leto 2012 je zadnje leto, ko TET še lahko računa na prispevek za pokrivanje upravičenih stroškov, v naslednjih letih pa bomo morali manko prihodkov pokriti še z bolj resnimi racionalizacijami stroškov.

To je bil tudi zaključek planske konference skupine HSE, ki je potekala v petek, 2. 12. 2011 v Šoštanju. Vse hčerinske družbe smo dobile nalogo, da še enkrat pregledamo vse planirane stroške, saj se razmere na prodajnih trgih zaradi ponovno prihajajoče recesije samo še slabšajo.

Pred nami je torej zelo zahtevno obdobje, ko bomo morali znati z manjšim številom zaposlenih realizirati vse zastavljene naloge ob bistveno manjših stroških poslovanja. Lastnikom moramo dokazati, da lahko električno energijo proizvajamo ekonomično. Le tako si bomo zagotovili pozitivno odločitev o naših predvidenih velikih investicijah, ki bi zagotovile delovanje naše družbe še vrsto prihodnjih let.

ZANESLJIVA PROIZVODNJA

Jože AHAC

Blok 125 MW je v letošnjem letu do 20. 11. proizvedel skoraj 594 GWh električne energije in le še 56 GWh manjka do izpolnitve letnega plana 650 GWh. Posebej velja izpostaviti proizvodnjo v mesecu marcu in septembru z 71 oziroma 66 GWh. Obratovanje bloka je bilo večino časa v režimu sekundarne regulacije, kar pomeni, da se trenutna moč bloka nastavlja daljinsko iz centra vodenja HSE. Blok je bil dvanajstkrat ustavljen zaradi nege ali ugodne energetske situacije. Zaustavitve so bile največkrat dvodnevne, soboto in nedeljo, ko je zmanjšana poraba električne energije v elektroenergetskem sistemu. Dvakrat je blok izpadel zaradi okvar, ki pa sta se odpravili v manj kot 48 urah. V času od 8. do 22. avgusta je bila opravljena revizija – remont bloka. Vsi zagoni bloka po zaustavitvah so bili uspešni.

Oceno dobrega in zanesljivega obratovanja potrjuje tudi faktor K, ki se izračuna iz razpoložljive moči bloka, izpade moči zaradi okvar, časa trajanja defekta in ima vrednost med 0 in 1, pri čemer je 1 najboljšo obratovanje. Faktor K je bil od enajstih mesecev 6 mesecev »1«, 3 mesece je bil »0,99« in dva meseca »0,93« ter »0,96«.

Za proizvodnjo električne energije je bilo porabljenih 410.000 t rjavega premoga iz Rudnika Trbovlje Hrastnik, 63.00 t premoga lignit iz Rudnika Velenje, 76.000 t uvoženega rjavega premoga in 580.000 l ekstra lahkega kurilnega olja.

Emisija bloka 125 MW (dimni plini) je bila ves čas nadzorovana z meritvami plinskih in prašnih komponent. Blok je ves čas obratoval skladno zakonodajo na tem področju z okoljevarstvenim dovoljenjem.

Plinska bloka PB1 in PB2 sta bila večino časa v pripravljenosti kot hladna rezerva. Obratovalno pripravljenost smo preverili z devetimi testnimi zagoni. 17. in 18. 10. pa sta oba bloka na zahtevo dispečerja HSE obratovala od 12. do 22. ure.

Za leto 2012 se plan proizvodnje še usklajuje. Struktura energenta za proizvodnjo električne energije bo podobna, domači in uvoženi rjavi premog, lignit in kurilno olje, količine pa so seveda odvisne od planirane proizvodnje.

OBRATOVANJE PREMGOVNEGA BLOKA 125 MW IN OBEH PLINSKIH BLOKOV PB1 IN PB2 V LETU 2011 OCENJUJEMO KOT ZELO USPEŠNO.

PROJEKTI V TET

mag. Janez ŽLAK

OD LETA 2008 DALJE SO SE V OKVIRU 21 PROJEKTOV IZVAJALE AKTIVNOSTI ZA ZAGOTAVLJANJE VARNEGA IN ZANESLJIVEGA OBRATOVANJA TER NADALJEVANJA PROIZVODNJE V TET. VSA IZHODIŠČA IN DELA NA PROJEKTIH SO ZASNOVANA KOT »ČISTA ENERGIJA IN SKRB ZA OKOLJE«.

Zaradi objektivnih razlogov je bilo 5 projektov prekinjenih oz. zaustavljenih, 10 uspešno zaključenih, 6 pa jih je še v teku. Med omenjenimi zaključenimi projekti bi izpostavil projekt: Modernizacija in povečanje izkoristka turboagregata 125 MW, od šestih aktivnih projektov pa za prihodnost TET velikega pomena projekt Plinsko parne elektrarne in projekt Obnove bloka 4 z izgradnjo sistema daljinskega ogrevanja. Nikakor pa ne smemo zanemariti ostalih aktivnih projektov, med katere sodijo: Deponija pepela Jug, Izdelava izhodišč in ovrednotenje stanja nepremičnin, Poslovník vodenja ter Prenova 110 kV stikališče. Vsi dosednji projekti so vodeni s strani zaposlenih v TE Trbovlje, razen projekta Izgradnje HE na Srednji Savi (SRESA).

Imamo pa tudi v tej projektni skupini SRESA predstavnika in sodelavce iz naše družbe. Sedež SRESA je na naslovu TET. V petek, 25. novembra 2011 je v TET potekala tiskovna konferenca, na kateri so podpisali družbeno pogodbo o gradnji HE na srednji Savi.

Holding Slovenske elektrarne, d. o. o. (HSE), GEN energija, d. o. o. in Savske elektrarne Ljubljana, d. o. o. so v prostorih Termoelektrarne Trbovlje podpisali družbeno pogodbo, s katero so se zavezali k skupnemu nastopu pri projektu izgradnje HE na srednji Savi. Projekt izgradnje HE na srednji Savi, v katerem sodelujejo HSE s 60 odstotki, GEN energija z 10 odstotki in Savske elektrarne Ljubljana s 30 odstotki je namenjen povečanju deleža obnovljivih virov energije.

Predvidena je izgradnja verige desetih elektrarn na srednji Savi, in sicer Tacen, Gameljne, Šentjakob, Zalog, Jevnica, Kresnice, Ponoviče, Renke, Trbovlje in Suhadol. Operativni realni objektni cilj pa je v tem trenutku izgradnja prvih treh HE (Suhadol, Trbovlje in Renke) na spodnjem delu koncesijskega območja na osnovi pobude za izdelavo DPN1. Začetek bo v drugi polovici leta 2013.

Kratek povzetek o SRESA iz izjave za javnost

Vsekakor je podpis družbene pogodbe uspeh in zametek nadaljevanja energetike v Zasavju. Vendar pa še vedno ostaja dejstvo, da je prihodnost TET-a v naslednjih petih kritičnih letih odvisna od dveh drugih ključnih projektov in sicer:

Plinsko parna elektrarna: Za PPE je bilo izdelano okoljsko poročilo. Prostorska razgrnitev celotnega projekta PPE v TET je bila od 8. 9. do 30. 10. 2011 na občini Trbovlje, sprejemale so se pripombe v pisni ali elektronski obliki, posredovane neposredno na MOP. V omenjenem času so prispele le tri pripombe, na katere bo investitor in izvajalec DPN podal ustrezne odgovore z upoštevanjem smiselni pripomb. Projekt PPE je zasnovan tako, da se lahko izvaja fazno, torej v prvi fazi energetski objekt, ki bo sposoben zagotavljati terciarno proizvodno zmogljivost v EES Slovenije.

Obnova bloka 4 in sistem daljinskega ogrevanja: Na žalost je projekt trenutno na mrtvi točki, čaka se na pozitivno odločitev lastnika. Člani projektne tima ne moremo nadaljevati projekta, smo pa storili vse, kar je bilo zahtevano, in sicer: v januarju 2011 je bila narejena predinvesticijska zasnova (PIZ); zagotavljanje električne energije in toplote z blokom 4 po letu 2015.

Glede na izbrano varianto iz PIZ, to je zamenjavo oziroma obnovo kotla, smo v mesecu maju 2011 zanj izdelali idejno zasnovo. V mesecu juniju 2011 smo oddali vlogo za energetsko dovoljenje za energetski objekt za proizvodnjo električne energije nazivne moči 10 MW in več, ter vlogo za proizvodnjo toplote za daljinsko ogrevanje nazivne moči nad 1 MW.

Kot sem omenil že na začetku smo pri projektu obnove bloka 4 v pričakovanju pozitivne odločitve lastnika. Osebo vanjo verjamem, saj je obnova bloka 4 družbeno in ekološko sprejemljiva, o ekonomiki pa ne gre izgubljati besed, saj z vložkom cca 70 mio EUR v naslednjih 15. letih zagotavljamo 6 % proizvedene električne energije v Sloveniji.

SREDNJESAVSKE ELEKTRARNE

SRESA

mag. Miran JAMŠEK

Konec leta je za Srednjesavske elektrarne precej dinamično. Koncesionar HSE je v avgustu ustanovil podjetje Srednjesavske elektrarne, d. o. o. (SRESA), na lokaciji sedeža Termoelektrarne Trbovlje, d. o. o. Družba je bila ustanovljena z osnovnim kapitalom v višini 7.500 evrov, njen direktor pa je generalni direktor HSE, magister Matjaž Janežič.

V oktobru je bil dosežen konsenz med HSE, SEL in GEN Energijo, o skupnem nastopu pri izgradnji HE na srednji Savi. Podpisan je bil dogovor, ki pa je bil dokončno potrjen s podpisom družbene pogodbe v TET 25. 11. 2011.

V istem mesecu smo, zaradi spremembe Uredbe o koncesiji za izrabo vode za proizvodnjo električne energije na delu vodnega telesa reke Save od Ježice do Suhadola, pripravili nov osnutek koncesijske pogodbe. Ta je bil Ministrstvu za okolje in prostor predan na sestanku dne, 27. 10. 2011 in je sedaj v medresorskem usklajevanju. Po načrtih, za katere upamo, da se bodo uresničili, naj bi bila koncesijska pogodba podpisana še v tem letu.

Kar nekaj naporov pa je bilo vloženo tudi v smeri pričetka postopka izdelave državnega prostorskega načrta za HE Suhadol, Trbovlje in Renke. Zaradi sprejema Zakona o umeščanju prostorskih ureditev državnega pomena v prostor, ki je redefiniral postopek izdelave državnih prostorskih načrtov in nekaterih drugih neuskajenosti, je bilo potrebno pobudo za pričetek priprave načrta dopolniti. Po uskladitvi s pobudnikom priprave načrta, to je ministrstvom za gospodarstvo, naj bi ministrstvo za okolje in prostor še v letošnjem letu pričelo s postopkom izdelave DPN.

VTET smo preko projektne skupine precej vpeti v celotno dogajanje, saj smo se po pripravi razvojnega načrta za podjetje SRESA vključili še v usklajevanje koncesijske pogodbe in pripravo letnega poslovnega načrta za leto 2012 s pogledom v leti 2013 in 2014.

V naslednjem letu pričakujemo še bolj dinamično odvijanje dogodkov, pomembnejše aktivnosti pa bodo:

- začetek priprave DPN za HE Suhadol, Trbovlje in Renke in sprejem sklepa o pripravi DPN za celoto;
- pridobiti odločbo CPVO ter izdelavo okoljskega poročila;
- izdelava investicijske in projektne dokumentacije za HE Suhadol, Trbovlje in Renke;
- vzpostavitev osnovnih poslovnih funkcij podjetja SRESA.

PLANSKA KONFERENCA SKUPINE HSE V TEŠ

mag. Mojca TURNŠEK

Redna planska konferenca Skupine HSE je bila v petek, 2. 12. 2011 v prostorih nove upravne zgradbe TEŠ. V uvodnih besedah je direktor HSE, mag. Matjaž Janežič, predstavil generalni pogled na poslovno politiko in upravljanje skupine HSE v obdobju 2012–2014.

V nadaljevanju je mag. Janez Keržan prikazal izdelavo planov za obdobje 2012–2014 in usklajenost s pričakovanji iz planskega pisma, kjer sta v tem trenutku izpolnjeni dve postavki: 1,5% povprečna rast proizvodnje ter 2,0% realna rast prihodkov. Podrobneje se je dotaknil spremembe višine in strukture stroškov in vključil primerjavo med stroški termo in hidro proizvodnje. Poudaril je pomen različnih izzivov po posameznih področjih in področja, kjer je mogoče pričakovati sinergije. V svoji predstavitvi je izpostavil nujnost racionalizacije stroškov poslovanja, rast zadolženosti skupine HSE ter uvajanje sistema kontrolinga. Izhodišča so postavljena v letnem načrtu skupine HSE, kjer so zapisani jasni cilji, ki predstavljajo osnovo za pripravo letnih načrtov. V letošnjem letu so družbe že poslane prve osnutke letnih načrtov, sledijo še usklajevalni sestanki med HSE in odvisnimi družbami. Zaključil je z dejstvom, da je ostalo odprtih še veliko postavk, od katerih jih je kar nekaj takih, ki niso odvisne le od HSE ter dodal, da je prava informacija tista, ki je primerna, pravočasna in točna ter nena zadnje ustrežna. Sledili so prispevki dr. Tomaža Štoklja, Stanke Boban, mag. Djordja Žebeljana ter mag. Simona Tota, ki so predstavili vidik HSE, vsak s svojega strokovnega področja.

Drugi del planske konference je bil namenjen direktorjem posameznih družb skupine HSE, ki so predstavljali poslovne načrte družb, ki jih vodijo, za obdobje 2012–2014.

V zaključnem delu je dir. HSE, mag. Matjaž Janežič poudaril, da nas v skupini HSE, glede na slišano, čaka veliko izzivov. Veliko je bilo namreč govora o razvoju in premalo o obvladovanju stroškov. Tako bo potreben nov krog pogajanj v zvezi s poslovnimi načrti družb, z upoštevanjem dejanskega stanja, z realnim ocenjevanjem ter s konkretnjšim angažiranjem v zvezi s stroškovnimi postavkami. Glede na priporočilo AUKN pa mora biti poslovni načrt skupine usklajen, pripravljen in potrjen v letošnjem decembru.

JAVNA RAZGRNITEV PROSTORSKEGA NAČRTA

Ervin RENKO

4. OKTOBRA 2011 JE POTEKALA JAVNA OBRAVNAVA NA SEDEŽU OBČINE TRBOVLJE. NAMEN JE BIL SEZNAVITEV JAVNOSTI Z NAČRTOVANIMI PROSTORSKIMI UREDITVAMI, OPREDELJENIMI V DPN.

V fazi priprave državnega prostorskega načrta (DPN) za plinsko parno elektrarno v TE Trbovlje je v času od 28. septembra do 30. oktobra 2011 potekala javna razgrnitev načrta in strokovnih podlag. Ministrstvo za gospodarstvo je investitorju Termoelektrarni Trbovlje izdalo energetske dovoljenje za gradnjo plinske parne elektrarne moči do 291 MW na lokaciji opuščene premogovne elektrarne PE1 že leta 2006. S pripravo državnega prostorskega načrta, pa se je na podlagi sklepa Vlade republike Slovenije pričelo v drugi polovici leta 2009.

Ministrstvo za okolje in prostor pri pripravi prostorskega umeščanja v prostor nastopa v vlogi koordinatorja. Pri umeščanju prostorskih ureditev državnega pomena v prostor je nujno najti konsenz med potrebami po umestitvi prostorske ureditve in morebitnim nasprotovanjem posegu v prostor s strani zainteresirane javnosti.

Tako je 4. oktobra 2011 potekala javna obravnavna na sedežu občine Trbovlje, katere namen je bil seznanitev javnosti z načrtovanimi prostorskimi ureditvami, opredeljenimi v državnem prostorskem načrtu ter okoljskim poročilom. V postopku sprejema prostorskega načrta je potrebno izvesti tudi postopek celovite presoje vplivov na okolje (CPVO). V ta namen je bilo pred javno razgrnitvijo potrebno

pridobiti pozitivno mnenje na izdelano okoljsko poročilo, ki je bilo poleg osnutka DPN tudi ves čas javne razgrnitve dostopno javnosti.

Razgrnitev je potekala od 28. 9. do 30. 10. 2011 na Ministrstvu za okolje in prostor, v prostorih občine Trbovlje in na spletnih straneh prej omenjenega ministrstva, kamor so se lahko podali predlogi in pripombe k načrtovanim strokovnim podlagam, osnutku DPN in okoljskemu poročilu.

V času razgrnitve so bile podane tri pripombe in predlogi s strani Društva za naravovarstvo in okoljevarstvo – EKOKROG, Policijske uprave Ljubljana – Policijska postaja Trbovlje in mnenje Društva za sonaraven razvoj FOCUS. Na podlagi prispelih pripomb in mnenj se že pripravljajo strokovna stališča in dopolnitve strokovnih podlag, do katerih se v fazi do sprejema Uredbe o DPN opredelijo tudi nosilci urejanja prostora. Prostorska umestitev je prikazana na sliki.

Predvidena proizvodna enota električne energije se bo prilagajala trenutnim potrebam na trgu električne energije, saj bo objekt poleg primarne vloge sposoben sodelovati v sekundarnem in terciarnem regulacijskem načinu z namenom zagotavljanja vseh potreb za nemoteno obratovanje elektroenergetskega sistema.

POLNILNICA ZA ELEKTRIČNA VOZILA

Marko KNEZ

Prihod električnih vozil na avtomobilski trg napovedujejo že nekaj let. Negotovost, ki spremlja s tem povezano dogajanje je razumljiva, saj se nanaša na zmogljivost in ceno baterij, ceno energentov, dostopnost polnilne infrastrukture ter ekonomiko proizvodnje, trženja in vzdrževanja električnih vozil. Ne glede na zgoraj navedeno in neodvisno od naše pripravljenosti se električna vozila pojavljajo na cestah in v zadovoljstvo uporabnikov opravljajo svoje poslanstvo. Poudariti je potrebno še naslednje dejstvo: s strani proizvajalca vozil električna vozila niso nič bolj zelena kot vozila z motorjem na notranje zgorevanje. V obeh primerih gre za nekaj pločevine, umetnih materialov in elektronike. Ekološka komponenta vozila je bila vedno na strani energenta. Uspešna zgodba električnih vozil je torej na strani elektroenergetike, pri OVE in pri pametnih omrežjih.

Kje je danes Slovenija v razvoju infrastrukture in kakšne aktivnosti potekajo na tem področju?

- Društvo za električna vozila Slovenije (DEVS) je kot član AVERE aktivno vključen v projekt MERGE.
- V projektu CIVITAS-ELAN enainštirideset mednarodnih partnerjev usklajuje in pripravlja strategijo elektromobilnosti v Mestni občini Ljubljana.
- V projektu SMARTV2G se bo nadgradila programska in strojna oprema pametnih polnilnih postaj za potrebe demonstracije procesa V2G. V projektu ob tujih partnerjih sodeluje tudi podjetje Etre, ki bo nadgradilo svoje pametne polnilne postaje z DSM funkcionalnostmi, in distribucijsko podjetje Elektro Ljubljana, ki bo sodelovalo pri demonstracijskem delu projekta.
- Vzpostavitev delovne skupine za infrastrukturo v okviru DEVS, kjer je v pripravo pogojev za delovanje infrastrukture vključeno več ključnih deležnikov, npr. Elektro Ljubljana, Elektro Gorenjska, Petrol, ELES in drugi.
- Prva faza uporabe Centra upravljanja polnilne infrastrukture za električna vozila, ki ga je za Elektro Ljubljana zasnovalo in izvedlo podjetje Etre.
- V okviru Tehnološke platforme Smartgrids se je vzpostavila sekcija za elektromobilnost.

Kot energetska usmerjena družba bi na tem področju morali tudi mi vstopiti na ta vlak ter začeti s pripravami za umešitev polnilnice za električna vozila na področju TET.

DRUGI O NAS

RAZPIS ZA PREMIJO KONČNO OBJAVLJEN

Gre za t. i. premijo za prednostno dispečiranje, ki jo prejema Termoelektrarna Trbovlje za uporabo premoga iz Rudnika Trbovlje Hrastnik. Za letošnje leto je določena količina 388.600 ton premoga oziroma proizvedenih najmanj 380 giga vatnih ur električne energije. Za pokritje upravičenih stroškov je na voljo največ 7.461.000 evrov.

siol.net (Splet), 24. 10. 2011

PLINSKO PARNA ELEKTRARNA TRBOVLJE, BI LAHKO STALA ŽE LETA 2013

Z omenjenim projektom in prenovo sedanjega 125 megavatnega premogovnega bloka daljinskega ogrevanja Zasavja ter gradnjo verige hidroelektrarn na srednji Savi bi po ocenah iz zasavskih energetskih krogov na tej lokaciji zagotovili obstoj energetike še za najmanj štirideset let. O vlaganjih v trboveljsko PPE uradnih podatkov ni, prav tako ni znano, kdo bo investitor, neuradno pa je naložba vredna od 100 do 150 milijonov evrov, odvisno od izbrane različice.

Polona Malovrh, Delo, 28.9. 2011

ZASAVCI NOČEJO BITI ŽRTVE LOBIJEV

Janez Kopač, direktor direktorata za energijo, na včerajšnjem soočenju v sklopu javne obravnave Nacionalnega energetskega programa (NEP) kljub argumentom, zakaj NEP na zasavski lokaciji predvideva le plinski objekt, ni prepričal Zasavcev, oni pa ne njega z zatrditvijo, da so sposobni pridobivati konkurenčno električno energijo še dve desetletji. Zasavcem so vrata v NEP po Kopaču odprta le s »plinsko parno enoto in drugimi realnimi opcijami«.

Polona Malovrh, Delo, 13. 10. 2011

V TRBOVLJAH PODPISALI POGODBO O GRADNJI HE NA SREDNJI SAVI

Holding slovenske elektrarne (HSE), GEN energija in Savske elektrarne so danes v Trbovljah podpisali družbeno pogodbo o skupnem nastopu pri projektu izgradnje hidroelektarn na srednji Savi. Z izgradnjo hidroelektarn na srednji Savi pa se bo povečala izkoriščenost hidropotenciala reke Save ter s tem instalirana moč, povečala se bo tudi proizvodnja pasovne, trapezne in vršne energije iz obnovljivega vira.

Omenjene družbe so sicer že septembra podpisale dogovor o sodelovanju pri projektu izgradnje hidroelektarn na srednji Savi kot rezultat enotnega mnenja, da je vlaganje v vodni potencial na reki Savi bistvenega pomena za slovensko energetiko in državo kot celoto. Avgusta pa je bila ustanovljena Družba Srednjesavske elektrarne s sedežem na lokaciji Termoelektrarne Trbovlje.

STA, 25. 11. 2011

IZKOP PREMOGA TUDI PO LETU 2012?

Če bo država podprla najnovejšo vizijo zasavske energetike, ki med drugim temelji na proizvodnji električne energije iz premoga, zadnji december 2012 ne bo tudi zadnji dan v zgodovini zasavskega rudarjenja. Aleš Berger, direktor Rudnika Trbovlje Hrastnik (RTH), edinega še delujočega rjavega premogovnika v državi, je za Delo potrdil, da je na območju hrastniške Brnice še 50 milijonov ton bilančnih zalog premoga s kurilno vrednostjo okrog 11,5 gigadžulov na tono. To ob proizvodnji 250.000 ton na leto zadošča za 25 let. Preliminarna študija o možnosti odkopavanja na območju starega Hrastnika je pokazala, da bo v prvi fazi približno 100 zaposlenih glede na tehnologijo in oceno investicijskih stroškov lahko pridobivalo premog po ekonomsko sprejemljivi ceni.

Od 50 milijonov bilančnih zalog je 24 milijonov ton tako imenovanih odkopnih zalog. In te so po Bergerjevih besedah »relativno lahko dostopne v primernih cenovnih okvirih«.

Polona Malovrh, Delo, 8. 10. 2011

JANKOVIČ NE PODPIRA ZAPRTJE RUDNIKA TRBOVLJE HRASTNIK

Predsednik Pozitivne Slovenije Zoran Jankovič je ob današnjem obisku Rudnika Trbovlje Hrastnik (RTH) in Termoelektrarne Trbovlje povedal, da ne razume, zakaj RTH ne bi delal še naprej. Ta naložba, ki je vredna 70 milijonov evrov, namreč po Jankovičevi oceni ne rabi nič drugega kot poroštvo Holdinga Slovenske elektrarne.

Na srečanju z dvema zasavskima županoma, županom Trbovelj Vilijem Trevnom in županom Hrastnika Miranom Jeričem, je Jankovič dejal, da ima RTH, ki je sicer v postopku zapiranja, zdravo osnovo, zadostno količino kakovostnega premoga in zadosti znanja, da lahko dela še naprej in obdrži delovna mesta.

Jankovič tudi zagovarja gradnjo hidroelektarn na srednji Savi, ki bi proizvajale okolju prijazno energijo, z njihovo gradnjo pa bi se aktiviral sektor gradbeništva, strojništva in elektroindustrije.

Zasavski dolini je treba po njegovih besedah omogočiti prek tretje razvojne osi povezavo do slovenskega avtocestnega križa. Pojasnil je še, da je ključni del celotnega programa Pozitivne Slovenije gospodarski. »Tisti trenutek, ko bomo imeli zdravo gospodarstvo, bomo rešili problem javnega šolstva, javnega zdravstva, solidarnosti, sociale, športa in kulture.«

STA, 21. 11. 2011

ISTRSKI TEŠ 6

Tudi hrvaška Istra bo kot kaže dobila svoj TEŠ 6, le da ne bo tako močan in seveda skoraj polovico cenejši.

Novi blok TE Plomin naj bi obratoval s 500 MW moči, kar je 100 MW manj kot TEŠ 6. Za razliko od šoštanjске termoelektrarne pa v največji istrski termoelektrarni kurijo energetsko izdatnejši črni premog, ki ga sicer uvažajo in prevažajo v plominski zaliv. Samo novi TE 3 Plomin naj bi letno potrošil več kot milijon ton premoga.

Gregor Cerar, Splet, 19. 10. 2011

(op.: V Termoelektrarni Plomin že obratujeta dva bloka. Nov tretji blok naj bi nadomestil prvega, ki obratuje že od leta 1969 s podobno tehnologijo kot TET. Lastnika elektrarne sta vsak do polovice HEP in RWE).

PRILOŽNOSTI IN PASTI

SVETOVNI SPLET

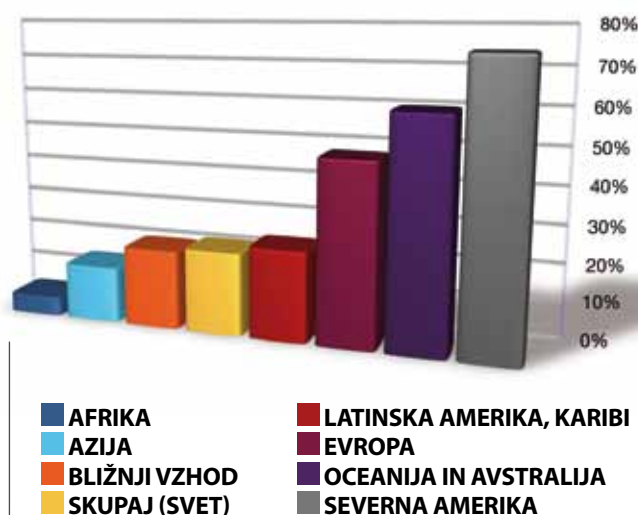
Matej DETIČ

Nihče globalno ne nadzoruje interneta in njegove prihodnosti ne smemo prepustiti naključju. Imamo priložnost, da omogočimo drzno in inovativno prihodnost, hkrati pa se soočamo z nevarnostjo uporabe spleta kot škodljive sile. Če želimo zaščititi in ohraniti skoraj neverjetne možnosti, ki jih razvoj spletnega okolja omogoča vsem nam, moramo ukrepati zdaj.

Bistveno vprašanje je, kako ohraniti ekonomske in socialne koristi spleta, ter se hkrati zaščititi pred kriminalom in varnostnimi grožnjami na spletu, ne da bi ovirali inovativen razvoj spletnih storitev, ki prinašajo vsekakor za našo družbo več dobrega kot slabega.

Naslov članka in uvodne misli sem si sposodil pri britanskem zunanjem ministru Williamu Haugeju, ki je organiziral v novembru letos prvo mednarodno konferenco o problematiki interneta, na tako visokem političnem nivoju. Na londonsko konferenco o spletnem okolju so bili povabljeni predstavniki vlad, civilne družbe in gospodarstva. Končno so se začeli pogovori o tem, kako priti do neke globalne regulative, ki bi nam omogočila izkoriščanje pozitivnih plati, ki jih splet nudi in čimbolj onemogočila spletne zlorabe in kriminal. Splet je postal enciklopedija znanja in zabave človeštva, veleblagovnica in banka, ki nam je dosegljiva na klik. Kdo bi se želel tega odreči?!

Svetovni splet spodbuja inovativnost in ustvarjalnost, hkrati pa že z zagotavljanjem hitrega dostopa do informacij in idej izobražuje celotne generacije. Samo pri Googlu vsak dan zabeležijo več kot milijardo iskanj. Naše opiranje na svetovni splet briše geografske meje, odpravlja tradicionalne kulturne in verske razlike, združuje prijatelje in družine ter omogoča stik med tistimi, ki imajo skupne interese in zanimanja. Splet je spremenil način komunikacije. Arabska pomlad je pokazala, kako lahko izmenjava idej in informacij vsemu svetu razkrije krutost vladajočih režimov in prinese nepredstavljive spremembe ter navadnim državljanom pomaga, da se uprejo. Uporaba spleta je hkrati zelo izboljšala tudi opravljanje javnih storitev, odzivnost v izrednih razmerah in po naravnih nesrečah.

Svetovne regije in delež prebivalstva ki uporablja internet (podatek iz leta 2008); danes je svetovno povprečje okoli 30%, leta 2008 je bilo 22%. (vir: internet world stats)

Dostop do interneta se je širil z neverjetno hitrostjo: od 16 milijonov uporabnikov leta 1995 do skoraj dveh milijard danes. Zelo hiter razvoj spleta in njegova moč povezovanja sta ustvarila velikanske gospodarske in družbene priložnosti, kakršnih še pred dvema desetletjema nismo mogli predvideti. Globalni BDP naj bi se z vsakim 10 % porastom širokopasovnega internetnega dostopa povečal za povprečno 1,3 %. To spodbuja konkurenčnost in učinkovitost, hkrati pa odpira nove trge. Spletna industrija je postala pomemben del naših gospodarstev.

Svetovni splet pa je na žalost hkrati tudi priložnost za kriminalce, ki ga uporabljajo za krajo identitet in idej, goljufanje vlad in podjetij ter izkoriščanje najranljivejših v družbi – otrok in mladostnikov. Celotni finančni stroški spletnega kriminala so precejšnji in po nekih ocenah znašajo zneske že do vrtoglavih 1000 milijard dolarjev na leto.

SPLET IN OTROCI

Po zadnjih raziskavah ima 94 odstotkov osnovnošolcev, starih 10 ali več let, dostop do računalnika v svojem gospodinjstvu. Večina, 71 odstotkov, jih računalnik uporablja vsak dan, najpogosteje za brskanje po spletu. Najbolj priljubljeni dejavnosti osnovnošolcev pri uporabi medmrežja sta igranje računalniških iger in prenašanje spletnih igrvic, filmov ali glasbe.

Po raziskavi Evropske unije Kids Online iz leta 2011 so slovenski osnovnošolci uvrščeni v sam vrh evropskih držav glede vključenosti v spletna družabna omrežja. Med otroki, starih 9–12 let, uporablja družabna omrežja vsak drugi, kar je Slovenijo uvrstilo na sedmo mesto med 25. državami, pri nekoliko starejših otrocih (13–16 let) pa je Slovenija celo na drugem mestu (91 %), za Norveško (92 %).

Ker lahko na spletu pride tudi do različnih zlorab, strokovnjaki starše pogosto opozarjajo, naj spremljajo, katere strani njihovi otroci obiskujejo, s kom si dopisujejo in se z njimi čim več pogovarjajo o morebitnih nevarnostih.

Tehnologija nam omogoča, da lahko primerno zaščitimo svoj družinski računalnik, še posebej, če ga uporabljajo tudi otroci. V nastavitvah operacijskega sistema lahko odpremo za otroka poseben uporabniški račun, z omejenimi pooblastili. Tako bo imel svoj prostor,

kjer bo lahko eksperimentalno ter si po svoje oblikoval delovno okolje. Naši dokumenti bodo tako tudi varni pred začetniškimi nenamernimi izbrisi in drugimi spremembami nastavitvev. Za otrokov uporabniški račun lahko določimo časovno omejitev uporabe računalnika, da npr. lahko otrok uporablja računalnik samo dve uri na dan in to samo v točno določenem času npr. med 16. in 20. uro, ko ga lažje nadzorujemo. Možno je vklopiti tudi spletni filter, ki ne bo dovolil prikaza neprimernih strani. Poleg omenjenih osnovnih nastavitvev, v novejših operacijskih sistemih obstaja veliko varnostnih programskih paketov, ki prav tako nudijo otrokom varno uporabo spleta. Veliko uporabnih nasvetov si lahko preberete tudi na spletni strani varne uporabe interneta www.safe.si.

Zasebnost, kot družbena norma je vprašanje preteklosti!

Mark Zuckerberg, »izumitelj in eden od lastnikov Facebooka«.

Naša informacijska pooblaščenka se s to trditvijo g. Zuckerberga seveda ne strinja. Vsi mi pa se moramo vprašati, kolikšen del zasebnosti sploh še želimo ohraniti in kaj smo za to pripravljeni storiti. Vsekakor zahteva varna uporaba svetovnega spleta nekaj discipline, samokontrole, doslednosti in poznavanja osnov »varnega računalništva«. Ampak kljub tehnologiji, ki nam pomaga z različnimi varnostnimi nastavitvami, je končna odgovornost za varno uporabo svetovnega spleta na vsakem od nas osebno.

*✓ večeru tihem pridna roka nežno, gladko nit prepleta,
čudovite vzorce splete, polne sanj in domišljije,
kot da niti življenja vije.
Dobre želje združi v zvezde,
srečo v sonce oblikuje,
nato pa robu bele čipke cvetove upanja nasuje.
Tako ljubeče naj usoda stke vam dneve v Novem letu.
Skrbno trenutke naj izbira,
previdno naj poti ubira.
Na pragu novega leta naj vam čas nakloni:
spoznati prave ljudi,
izbrati prave reči,
ubрати prave poti in
v sebi in drugih najti le dobre stvari.*

UREDNIŠKI ODBOR UTRINKOV

PRIPRAVA NA PRESOJO

mag. Janez ŽLAK

Tako kot vsako leto, je tudi letos potekalo usposabljanje notranjih presojevalcev za ISO 9001:2008, ISO 14001:2005 in BS OHSAS 18001:2007. Izobraževanje se je odvijalo v Radencih in sicer od 23. do 25. 11. 2011. Večino dela je potekalo v obliki delavnic, poudarek pa je bil na seznanitvi z novostmi pri posameznih standardih in pripravi na notranje in zunanje presoje.

V treh dneh smo se seznanili s pregledom ugotovitev zunanje presoje in vodstvenega pregleda, zapisom ukrepov – neskladnosti, priporočil in izboljšav. Prav tako smo se seznanili s pregledom zahtev standardov ISO 9001, ISO 14001 in OHSAS 18001 ter pripravo dokumentacije za notranjo presojo. K vsakemu od teh sklopov so sledile vaje in predstavitve ugotovitev. Program se je zaključil s predstavitvijo in komentarji dokumentov za notranje presoje, ki jih bomo v TET izvedli v mesecu decembru 2011.

Organizacija seminarja s strani predstavnika vodstva za sisteme vodenja g. Staneta Podbregarja ob pomoči zunanjega strokovnjaka g. Slavka Plazarja je bila na nivoju.

Za odlično podano znanje gredo zasluge gostujočim predavateljem, ki poskrbijo, da so takšna usposabljanja nadvse koristna, saj s tem izpopolnjujemo svoje znanje. Verjamem in upam, da se bodo takšna izobraževanja odvijala tudi v prihodnje.

NOTRANJE PRESOJE SO BILE IZVEDENE PO PRIPRAVLJENEM PROGRAMU 7. IN 8. 12. 2011. V NASLEDNJEM LETU PA NAS ŽE JANUARJA ČAKA ZUNANJA PRESOJA, KI BO 23. IN 24. 1. 2012.

DELAVSKA PARTICIPACIJA

dr. Valentina FRANCA

Pri preučevanju vloge delavskih predstavnikov na področju varnosti in zdravja pri delu je treba izhajati iz določil temeljnega zakona na področju delovnega prava, to je *Zakon o delovnih razmerjih (ZDR)*, *Zakonu o sodelovanju delavcev pri upravljanju (ZSDU)* ter iz glavnega, sveže prenovljenega področnega zakona, to je *Zakon o varstvu in zdravju pri delu (ZVZD-1)*. V prispevku so izpostavljeni temeljni vidiki delavske participacije pri zagotavljanju varnosti in zdravja pri delu, za natančnejši pregled bi bila vsekakor potrebna natančnejša analiza.

SPLOŠNO O VARNOSTI IN ZDRAVJU PRI DELU V ZDR

ZDR na več mestih ureja področje varnosti in zdravja pri delu. Pomemben je zlasti 43. člen, s katerim je delodajalec zavezan zagotoviti varne delovne razmere, to je ustrezne pogoje za varnost in zdravje pri delu delavcev v skladu s predpisi. Delavec je na drugi strani ravno tako zavezan k spoštovanju in izvajanju teh predpisov. Dolžan je pazljivo opravljati delo, da zavaruje svoje življenje in zdravje ter življenje in zdravje drugih oseb (33. člen). Tovrstne obveznosti delodajalca se začnejo že v zaposlitvenem postopku, saj mora delodajalec pri zaposlovanju zaradi ugotovitve zdravstvene zmožnosti za opravljanje dela na svoje stroške napotiti kandidata na predhodni zdravstveni pregled, pri čemer se ugotovitev zdravstvene zmožnosti kandidata ne sme nanašati na okoliščine, ki niso v neposredni zvezi z delom, za katero se sklepa pogodba o zaposlitvi (peti in šesti odstavek 26. člena).

Po ZDR lahko da delavec *izredno odpoved* pogodbe o zaposlitvi, če delodajalec ni zagotavljal varnosti in zdravja delavcev pri delu in je delavec od delodajalca predhodno zahteval odpravo grozeče neposredne in neizogibne nevarnosti za življenje ali zdravje. Ravno tako veljajo omejitve pri nadurnem in nočnem delu pri delavcih, katerim bi taka obremenitev poslabšala zdravstveno stanje na podlagi ocene zdravnika. Poleg tega se mora delodajalec pred sprejetjem nekaterih odločitev posvetovati s sindikati, na primer pred uvedbo nočnega dela, pri kolektivnih odpustih in podobno, o dolžnosti sodelovanja s svetom delavcem pa ni nobenih določil.

Za škodo, ki nastane delavcem pri delu ali v zvezi z delom, odgovarja delodajalec. Kajti na podlagi ZDR in splošnih pravil civilnega prava je delodajalec dolžan povrniti delavcu škodo,

PRI ZAGOTAVLJANJU VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU

ki jo ta utrpi pri delu ali v zvezi z delom. Delodajalci niso odgovorni samo za škodo, ki nastane delavcem, ki imajo z delodajalcem sklenjeno pogodbo o zaposlitvi, ampak za vse, ki so kakor koli vključeni v delovni proces delodajalca, saj se po 3. členu ZVZD-1 šteje za delavca tudi oseba, ki na kakršen koli drugi pravni podlagi opravlja delo za delodajalca, ali opravlja samostojno poklicno, kmetijsko ali drugo dejavnosti in oseba, ki pri delodajalcu opravlja delo zaradi usposabljanja. Sodna praksa je večkrat potrdila, da odgovornost delodajalca v primeru nespoštovanja predpisov o varnosti in zdravju pri delu še ne pomeni, da lahko delavci delajo, kar želijo. Tudi za delavce velja, da so dolžni ravnati s potrebno skrbnostjo in pazljivostjo ter poskrbeti za svojo varnost. Če tega ne spoštujejo, lahko pride do deljene odgovornosti z delodajalcem. Delodajalec ne odgovarja v tistih primerih, ko do nesreče pride izključno po krivdi delavca, ki ne upošteva navodil delodajalca in kljub drugačnim navodilom dela po svoje, delodajalec pa mu tega ni mogel preprečiti. Delavec ima namreč obveznost, da sam stori vse, kar je potrebno za varen potek dela. Glede delovanja delavskih predstavnikov na področju varnosti in zdravja pri delu ZDR ne vsebuje nobenih posebnih določil.

VLOGA DELAVSKIH PREDSTAVNIKOV NA PODROČJU VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU PO ZSDU

Delovanje sveta delavcev na področju varnosti in zdravja po glavnem zakonu na področju delavske participacije ZSDU se kaže zlasti v dveh oblikah: (1) *ustanavljanje odborov* za področje varnosti in zdravja pri delu ter (2) pri *skupnem posvetovanju* z delodajalcem o vprašanih varnosti in zdravja pri delu.

ZSDU daje svetom delavcev možnost, da ustanovijo odbore za obravnavo posameznih vprašanj iz svoje pristojnosti (58. člen). Ustanovijo se lahko tudi za obravnavo tistih vprašanj, ki so pomembna za posebne skupine delavcev, kot so na primer ženske, invalidi, mladi delavci in podobno. Svet delavcev ima

tako praktično proste roke pri ustanovitvi posameznih odborov oziroma pri njihovem vsebinskem delovanju. Pristojnosti posameznega odbora določi svet delavcev s poslovnikom, omejen je le z določilom ZSDU, da je največ tretjina odbora sveta delavcev lahko sestavljena iz delavcev, ki niso člani sveta delavcev. Poleg tega imajo dolžnost vodstvo obvestiti o ustanovitvi odbora, njegovi sestavi in pristojnostih (59. člen). Odbori obravnavajo vprašanja iz svoje pristojnosti in o svojih zaključkih ter predlogih obvestijo svet delavcev, ki o tem sprejme končno odločitev (60. člen). Iz zakonske ureditve je torej razvidno, da odbori dejansko nimajo moči odločanja, temveč delujejo posvetovalno. Končna odločitev je namreč v rokah sveta delavcev.

Pri skupnem posvetovanju je določeno, da se mora delodajalec pred sprejemom odločitve posvetovati tudi glede vprašanj varnosti in zdravja pri delu (92. člen), ne določa pa ničesar, kaj to konkretno pomeni oziroma ne razčleni. Zato je treba pri tem upoštevati določila ZVZD; smiselno je tudi to natančneje določiti v participativnem dogovoru.

DELAVSKA PARTIPACIJA V ZAKONU O VARNOSTI IN ZDRAVJU PRI DELU – 1

Poleg pravic in obveznosti delodajalcev in delavcev v zvezi z varnim in zdravim delom ter ukrepi za zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu ZVZD-1 določa tudi obveznosti delodajalca in delavcev oziroma njihovih predstavnikov pri urejanju vprašanj na področju varnosti in zdravja pri delu. Na podlagi ZVZD-1 mora namreč delodajalec delavcem omogočiti, da sodelujejo pri obravnavi vseh vprašanj, ki zadevajo zagotavljanje varnega in zdravega dela v skladu z ZVZD-1 in drugimi predpisi; te naloge opravlja *svet delavcev* ali *delavski zaupnik za varnost in zdravje pri delu* (krajše delavski zaupnik). Za izvolitev delavskega zaupnika se smiselno uporabljajo določbe o izvolitvi sveta delavcev po ZSDU (45. člen). Delodajalec ne sme sam izbrati ali določiti

delavskega zaupnika, tudi tukaj namreč velja *izbirna pravica* delavcev do uresničevanja delavske participacije.

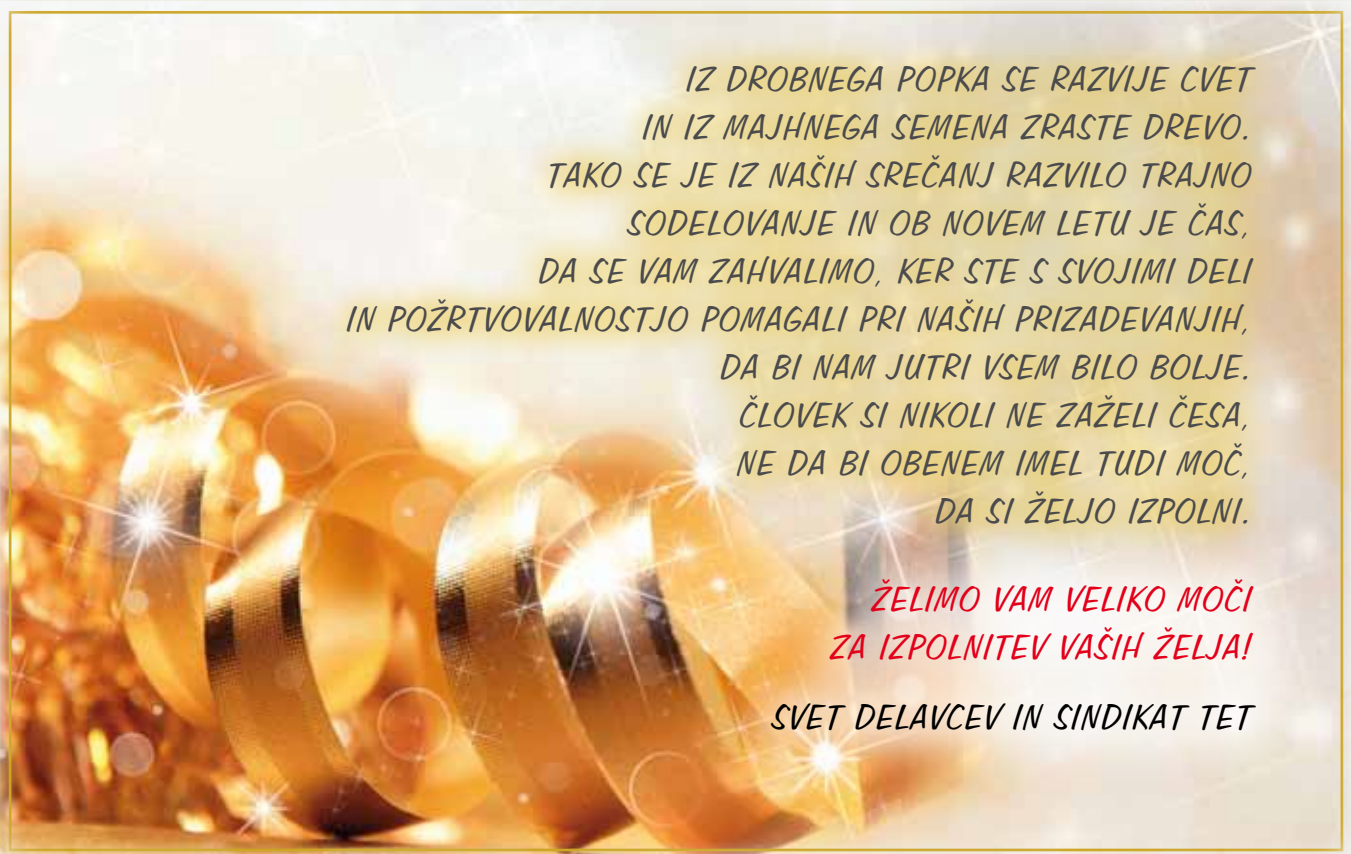
Delodajalci in delavci oziroma njihovi predstavniki se morajo o vprašanih varnosti in zdravja pri delu medsebojno *obveščati, skupno posvetovati ter soodločati* v skladu z ZSDU, kakor je navedeno zgoraj (13. člen). Polega tega pa se mora delodajalec z delavci ali njihovimi predstavniki posvetovati o *oceni tveganja, o vsakem ukrepu*, ki lahko vpliva na varnost in zdravje pri delu, o izbiri *strokovnega delavca, izvajalca medicine dela*, delavcev za *prvo pomoč* in delavcev oziroma pooblaščenih oseb po posebnih predpisih za varstvo pred *požarom in evakuacijo*, ter o *obveščanju delavcev in organizaciji usposabljanja* (46. člen). Ravno tako mora delodajalec predstavnikom delavcev ter sindikatu pri delodajalcu posredovati na običajen način *izjavo o varnosti z oceno tveganja in dokumentacijo o nezgodah pri delu*, ki jo delodajalec hrani v skladu s predpisi. V izjavi o varnosti mora delodajalec k pisni oceni tveganja priložiti tudi zapisnik o posvetovanju z delavci in njihovimi predstavniki (17. člen ZVZD-1).

Če je v podjetju izvoljen delavski zaupnik, zanj velja, da se mu mora zagotoviti takšen način dela ter takšne pravice, kot veljajo za svet delavcev (tako določa tudi 3. člen ZVZD-1). Ravno tako delavci in njihovi predstavniki ne smejo biti postavljeni v neugoden položaj zaradi uresničevanj pravic delavske participacije pri ZVZD (47. člen). Svet delavcev ali delavski zaupnik imajo po 48. členu ZVZD-1 pravico:

- zahtevati od delodajalca sprejetje ustreznih ukrepov ter pripravo predlogov za odpravo in zmanjšanje tveganj za varnost in zdravje pri delu,
- zahtevati nadzor pristojne inšpekcije, kadar menijo, da delodajalec ni zagotovil ustreznih varnostnih ukrepov,
- prisostvovati inšpekcijskemu nadzoru, kadar ta opravlja nadzor nad zagotavljanjem varnosti in zdravja pri delu ter izraziti svoja opažanja,
- biti seznanjen z ugotovitvami, predlogi ali sklepi nadzornih organov,
- zahtevati od delodajalca ustrezne oblike usposabljanja.

Vloga sveta delavcev oziroma delavskega zaupnika se kaže tudi v situaciji, ko delavec *odkloni delo*, če niso zagotovljene varne in zdrave razmere za opravljanje dela. V primeru, če delodajalec ne odpravi nevarnosti, lahko delavec zahteva posredovanje inšpekcije dela ter o tem obvesti svet delavcev ali delavskega zaupnika (52. člen).

V kazenskih določbah ZVZD-1 najdemo tudi nekaj členov, kjer lahko pristojna inšpekcija kaznuje delodajalca, če ni ustrezno upošteval ter vključil delavskih predstavnikov v procese odločanja na področju varnosti in zdravja pri delu. Vendar je treba to vključevanje razumeti kot *skupno sodelovanje za boljše in učinkovitejše uresničevanje skupnih ciljev* ne pa kot zakonsko prisilo.

IZ DROBNEGA POPKA SE RAZVIJE CVET
IN IZ MAJHNEGA SEMENA ZRASTE DREVO.
TAKO SE JE IZ NAŠIH SREČANJ RAZVILO TRAJNO
SODELOVANJE IN OB NOVEM LETU JE ČAS,
DA SE VAM ZAHVALIMO, KER STE S SVOJIMI DELI
IN POŽRTVOVALNOSTJO POMAGALI PRI NAŠIH PRIZADEVANJIH,
DA BI NAM JUTRI VSEM BILO BOLJE.
ČLOVEK SI NIKOLI NE ZAŽELI ČESA,
NE DA BI OBENEM IMEL TUDI MOČ,
DA SI ŽELJO IZPOLNI.

**ŽELIMO VAM VELIKO MOČI
ZA IZPOLNITEV VAŠIH ŽELJA!**

SVET DELAVCEV IN SINDIKAT TET

SINDIKALNE AKTIVNOSTI

Aleš ŽAGAR

Za uspešno strokovno in operativno delo sindikalnih predstavnikov je potrebnega kar nekaj znanja in vloženega prostega časa. Šele z dobrim poznavanjem določene tematike dobimo celoten vpogled v različne možnosti, ki se jih lahko poslužujemo pri doseganju zastavljenih ciljev in iskanju dobrih rešitev. Tako smo se v preteklem letu, poleg naših vsakoletnih aktivnosti, največ trudili okrog prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja. Že v začetku letu so se začeli prvi razgovori in iskanje pravih informacij, organiziranje delavnic s predstavniki delavcev ter predstavitev konkretnih dejstev vsem zaposlenim. Na podlagi vseh teh dogajanj in pogajanj sta predsednik sindikata in direktor TET, 10. 6. 2011 podpisala aneks k Pogodbi o oblikovanju prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja. Ta določa, da bo družba delavcem, ki bodo izredno prekinili zavarovanje (po 120 mesecih od vključitve) in dvignili privarčevana sredstva, ponovno omogočila vključitev v prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje.

Organiziranje druženja zaposlenih je eno od prijetnejših opravil sindikalnih predstavnikov. V tem letu nam je uspelo izpeljati dva smučarska izleta ter izlet v bivšo jugoslovansko republiko, kjer so si udeleženci ogledali Mostar in Sarajevo. Prav tako smo se zaposleni udeležili tradicionalnih zimskih in letnih športnih iger skupine HSE. Ob zaključku leta smo za zaposlene organizirali prednovoletno zabavo. Tudi na naše najmlajše nismo pozabili, saj jih je obiskal Dedek Mraz, v pomoč pa sta mu zopet priskočili Mojca in Romana.

Poskrbeti je treba tudi za zdrav način življenja in tako se sindikalisti vsako leto potrudimo in ponudimo vsem zaposlenim možnost rekreacije. Športne aktivnosti se odvijajo po ustaljenem ritmu, na razpolago pa imamo športne dvorane, karte za bazene ter smučišča. Pozivam vas k čim večji udeležbi na športnih dejavnostih, ki so del življenja posameznika, skupine ali določenega združenja ter pomembno vplivajo na razmišljanje in vključevanje v proces ustvarjanja.

V zadnjem mesecu pa se Predsedstvo SDE Slovenije aktivno vključuje v dialog z Agencijo za upravljanje kapitalskih naložb RS, ki je na uprave družb poslala priporočilo št. 7 v zvezi z optimizacijo stroškov dela v letu 2011 in 2012 z naslednjo vsebino:

- višina plače oziroma masa plač se obdrži na ravni leta 2010;
- božičnica se ne izplača v družbah, ki so bile v zadnjih treh letih dokapitalizirane s strani države, nadalje v družbah, ki poslujejo z negativnim čistim poslovnim izidom ali v družbah, v katerih poslovni rezultati ne dosegajo načrtovanih – v ostalih družbah naj bo znesek božičnic v primeru poslovne odločitve izplačila enoten in naj ne presega minimalne plače;

»Sindikat delavcev dejavnosti energetike Slovenije je samostojna, prostovoljna, demokratična, nestrankarska stanovsko-interesna panožna organizacija, v katero se delavci dejavnosti energetike R Slovenije včlanjujejo zato, da bi v njej na organiziran način izražali in uresničevali svoje interese ter uveljavljali in varovali svoj ekonomski, gmotni in socialni položaj, pravice delavcev in članov sindikata v skladu s temeljnim programskim dokumentom Svobodnih Sindikatov Slovenije ter programskim dokumentom in Statutom SDE Slovenije ter z mednarodnimi konvencijami in z načeli pravne države.«

vir: www.sindikat-sde.si

- regres za letni dopust se izplača enotno in v višini minimalne plače.

V predsedstvu smo takoj odreagirali in na AUKN poslali dopis, v katerem zahtevamo, da naj v energetske sektorju priporočilo umaknejo, kajti le-to ne spoštuje veljavnih kolektivnih pogodb.

V letošnjem letu smo predstavniki sindikata kar nekaj svoje energije namenili tudi pogovorom z različnimi akterji, ki lahko pripomorejo k razvoju TET. Žal se je letos zgodil le en sam premik, ki ga določa datum 11. 8. 2011. Takrat je zabeležen vpis v sodni register družbe Srednjesavske elektrarne, d. o. o. s sedežem v Trbovljah, na lokaciji obstoječe družbe TET, d. o. o. 25. 11. 2011 je sledil še podpis družbene pogodbe nove gospodarske družbe SRESA d. o. o., ki so jo podpisali zakoniti zastopniki ustanoviteljev: HSE, SEL in GEN energije in pomeni prvi korak v zvezi z gradnjo HE na srednji Savi.

Nekateri razvojni projekti TET žal še vedno niso umeščeni v NEP (revitalizacija bloka 4, daljinsko ogrevanje Zasavja, PPE), so pa ključnega pomena za ohranitev delovnih mest, zato bo potrebno tudi v prihajajočem letu vse sile usmeriti v to, da se le ti znajdejo tam, kjer jim je mesto.

Zaključim pa lahko s tem, da me veseli, da je čutiti dobro komunikacijo in skupen pristop županov Zasavskih občin, lokalne skupnosti in vodstev energetskih družb. Prepričan sem, da znamo in zmoremo ekonomično ravnati in smo sposobni prepričati lastnika, da se plača nadaljevati z energetiko v Zasavju.

POŽARNA PREVENTIVA

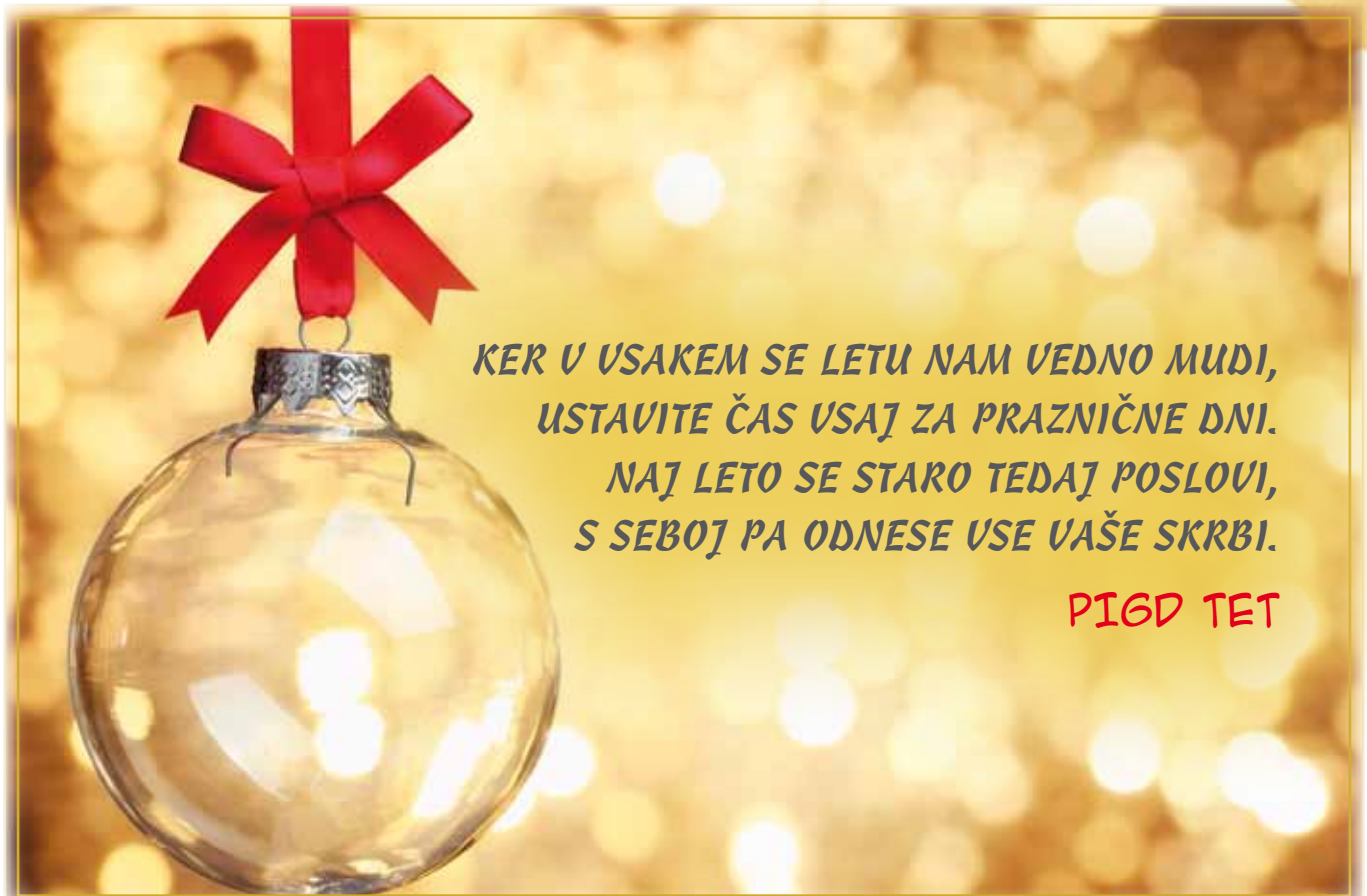
Darjan **LEBAR**

V letošnjem letu je bila tema meseca požarne varnosti zelo splošna – požarna varnost doma. Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje je v sodelovanju z Gasilsko zvezo Slovenije in Slovenskim združenjem za požarno varstvo pripravila plakat in zgibanko na to temo. Glavni cilj letošnjega meseca požarne varnosti pa je bil usmerjati prebivalce na spletno stran Uprave Republike Slovenije za zaščito in reševanje, kjer je zbranih veliko požarno-preventivnih vsebin, ki služijo kot opozarjanje na požarne nevarnosti, na spletu pa najdemo tudi osnovne rešitve za zmanjševanje le-teh.

Kot vsako leto, smo gasilci TET tudi v letošnjem oktobru delali po smernicah Gasilske zveze Slovenije in planu poveljstva matičnega društva. V začetku meseca smo izvedli redno mesečno gasilsko vajo, na kateri smo se seznanili z novo inštalirano stabilno gasilno napravo BONPET na transformatorjih DPL. Sledila je redarska služba na prireditvi Dan trboveljskih otrok v mestnem parku Trbovlje, ki jo opravljamo za Društvo prijateljev mladine Trbovlje. Gasilska zveza Trbovlje je organizirala posvet na temo fotovoltaične elektrarne, udeležili smo se posveta in ogleda same fotovoltaične elektrarne.

Bili smo prisotni na prikazni vaji na gospodarskem posloplju v Čečah, ki so jo izvedli operativci PGD Čeče. Konec oktobra pa smo se udeležili še prikazne vaje SODELOVANJE 2011, ki sta jo organizirala PGD Trbovlje–mesto in PGD Prebold Dolenja vas–Marija Reka na Smrekovini.

Poleg naštetih aktivnosti in zagotavljanju požarne preventive v oktobru mesecu požarne varnosti, smo gasilci v TET od 16. 9. do 28. 10. 2011 pretakali KOEL, dobavljeno je bilo 8.627.887 litrov blagovnih rezerv, ki smo jih pretočili v glavni rezervoar R-1.

**KER V USAKEM SE LETU NAM VEDNO MUDI,
USTAVITE ČAS USAJ ZA PRAZNIČNE DNI.
NAJ LETO SE STARO TEDAJ POSLOVI,
S SEBOJ PA ODNESE VSE VAŠE SKRBI.**

PIGD TET

TUDI LETOS SMO SI NAPOLNILI BATERIJE

Stane *PODBREGAR*

CELOVITI PROGRAMI ZDRAVILIŠČA RADENCI IN TERM VIVAT KOMBINIRAJO STARODAVNE VEŠČINE DOSEGANJA DOBREGA POČUTJA Z VSEH KONCEV SVETA IN NAJNOVEJŠE DOSEŽKE MEDICINSKE ZNANOSTI. PROGRAMI VKLJUČUJEJO DOKAZANO UČINKOVITE NARAVNE DEJAVNIKE IN POSAMEZNIKU PRILAGOJENE AKTIVNOSTI .

Medicinsko programirani aktivni oddih (MPAO) je namenjen podjetjem, ki jim ni vseeno za svoje sodelavce. V sklopu MPAO so zajeti zdravstveni pregledi, fizioterapevtske storitve ter športno rekreativne aktivnosti pod vodstvom ustrezno strokovno usposobljenih vaditeljev, maserjev in fiziatrov, ki vsakodnevno delajo z udeleženci. MPAO pripomore k boljšemu zdravstvenemu stanju in fizični kondiciji delavcev.

Veliko naravnih termalnih izvirov, blagodejnost morske in gorske klime z aerosoli, slanica in solinsko blato, zdravilni peloidi in šota, izjemnost pitnih mineralnih voda – vse to bogastvo naravnih danosti je v Sloveniji vpeto v razkošne tradicije zdraviliškega turizma. V geografsko izjemno raznoliki deželi, ki je pravi biotski biser Evrope, nam nudijo storitve, ki temeljijo na spoštovanju večstoletnih izkušenj uporabe termalnih vrelcev. Pogoje za dobro počutje je tako omogočila že sama narava. Naše podjetje nam je tudi letos omogočilo medicinsko programirani aktivni oddih v Zdravilišču Radenci in Termah Vivat v Moravskih Toplicah.

Za delavce TET smo v Radencih organizirali MPAO že več kot 25-krat, v Moravskih Toplicah pa je bil organiziran MPAO tretjič. Na obeh lokacijah smo bili deležni prijaznega sprejema in udobja bivanja, vrhunskih medicinskih storitev, ki bazirajo na inovativnih oblikah preventivnih in alternativnih programov tako za zdravje kot za lepoto, samozavest, sproščenost in doživetja, ki napolnijo duha.

Celoviti programi kombinirajo starodavne veščine doseganja dobrega počutja z vseh koncev sveta in najnovejše dosežke medicinske znanosti. Programi vključujejo dokazano učinkovite narav-

ne dejavnike in posamezniku prilagojene aktivnosti ter kulinarična doživetja za različne okuse in zahteve.

Zunanji in notranji bazeni, savne in fitness centri vsakomur omogočajo sproščene aktivnosti. Športne dvorane in stadioni, telovadnice, igrišča za tenis, odbojko, košarko, nogomet in druge športe dopolnjujejo ponudbo aktivnosti, ki so še posebno privlačne na prostem.

Golf, kolesarjenje, možnost najema skuterjev, pohodništvo, konjeništvu, lov in ribolov so pregnali utrujenost delovnih vsakdanjnikov.

Paintball, ki je obarval naše majice, ni povzročil slabe volje niti med sodelavkami, ki so sprva dvomile o smiselnosti našega početja. Naše moči smo obnavljali tudi z jogo, s tajsko masažo in z drugimi sprostitvenimi tehnikami in pa seveda z izkušenimi rokami vrhunskih maserjev, ki zmehčajo še tako otrdele mišice. Sproščeno smo lenarili in posedali ob kavici in klepetu na prijetnem sončku hotelske terase, se potepali po okoliških goricah s prelepimi vinogradi, daleč od vsakdanjih skrbi smo s prijatelji poklepetali, prigriznili domače specialitete in popili kozarček ali dva. Domov smo se vračali zadovoljni, spočiti in polni doživetij.

Koliko nas je bilo letos? Programa so se udeležili vsi, ki so izpolnjevali pogoje za udeležbo. Udeleženci so bili zadovoljni in niso imeli pripomb na izveden program. Ampak to ni tisto najpomembnejše. Najpomembnejše je tisto, kar sem napisal na začetku, da je medicinsko programirani oddih namenjen delavcem podjetij, katerim ni vseeno za svoje delavce, saj tudi sicer skrbijo za njihovo zdravje, posledično pa za dobre delovne rezultate.

DELO LAHKO TUDI ZBLIŽUJE

DARJAN & ERIKA

Erika, Darjan in sin Matic

V Utrinkih smo že predstavili kar nekaj naših sodelavcev, vedno vsakega posebej, danes pa vam predstavljamo kar dva naenkrat. Zakaj, se verjetno sprašujete. Zato ker je med njima posebna vez, ki se je stkala tudi zaradi elektrarne. Po uvodnih predstavitvenih besedah ju boste sigurno hitro prepoznali:

Ona: Kar nekaj let je že od tega, ko sem se odločala, kam po osnovni šoli. S sošolkami smo se odpravile v Ljubljano na informativni dan po različnih srednjih šolah. Jaz sem odšla na vzgojiteljsko – smer vzgoja predšolskih otrok – in že takoj doživela razočaranje, saj mi je manjkalo posluha za glasbo. V tistih letih me je veselilo še frizerstvo in cvetličarstvo, vendar teh šol ni bilo v Zasavju. Ker je bilo pri nas na kmetiji vedno dosti dela in vsake roke prav pridejo, sem se po pogovoru s starši odločila, da grem za kuharico v Zagorje. Delo se bo že našlo, saj bomo ljudje zmeraj jedli. Po končani kuharski šoli sem se takoj zaposlila v TET, kjer je bila ravno potreba po tem kadru, do zaposlitve pa mi je pomagal oče, ki je pred tem tudi delal v TET. Delo kuharice opravljam že petindvajset let.

On: Ker mi je v mladosti rojilo po glavi vse prej kot šola, sem se leta 1988 zaposlil v TET kot skladiščnik v kuhinji. Elektrarna mi ni bila tuja, kajti kot otrok sem odraščal v njeni neposredni bližini, v bloku

preko mosta. Oče je bil zaposlen tu kot poklicni gasilec in ne malokdaj sem bil pri njem na kakšni malici ali pa sem šel v menzo po kakšno stvar – v trgovino, smo rekli. Leta 1989 sem šel na sluzenje vojaškega roka v Srbijo, leto kasneje pa sem se ponovno zaposlil v TET kot strežnik transportnih trakov. Po dobrih dveh letih sem dobil delo škraperista, ki je bilo precej naporno in takrat sem začel razmišljati o vrnitvi med šolske klopi. Po prenehanju deponiranja na »zapadni« deponiji sem dve leti delal kot strojnik KRB na DPL, med tem pa opravil šolo za voznika motornih vozil. V letu 1997 so v TET potrebovali poklicnega gasilca, prijavil sem se in na Igu uspešno opravil šolanje. Delo poklicnega gasilca sem z vnemo opravljal deset let, ker pa me je želja po nadaljnjem izobraževanju gnala naprej, sem v tem času končal srednjo prometno šolo in kasneje, glede na potrebe v službi, še šolo za gasilskega tehnika na Igu. Od leta 2007 opravljam delo skrbnika naprave v službi varnosti.

Ja, prav imate. To sta Erika in Darjan Lebar. Oba tiha, ustrezljiva in zelo marljiva delavca, ki sta vedno pripravljena pomagati svojim sodelavcem.

Ko sta iskala zaposlitev vama je verjetno rojilo po glavi vse kaj drugega, kot pa to, da bosta tam nekoga spoznala – nekoga, ki

ne bo le sodelavec, ampak sorodna duša, s katero si bosta ustvarila topel dom. Kaj praviš, Erika, kaj je bilo »krivo«, da sta se znašla v romantični zgodbi?

Darjan je prišel delat v kuhinjo leta 1988 kot skladiščnik. Mlad, prijazen, priden fant, ki mi je takoj padel v oči. Bil je bolj tih in sramežljiv, tako da sem jaz naredila prvi korak. Iskrica je preskočila, postala sva mlad zaljubljen par in to ljubezen gojiva še danes po dvajsetih letih.

Veliko parov dandanes živi skupaj, pod isto streho, vendar se jim pri tem poroka ne zdi pomembna. Vidva pa tega koraka, pri katerem se zbere bližnje in daljno sorodstvo, nista preskočila.

Po nekaj letih zveze sva se odločila, da se poročiva. Poroča je bila v oktobru leta 1992, leto kasneje se nama je rodil sin Matic. Ker je postalo stanovanje pri Darjanovih starših – kjer sva živela po poroki – pretesno, smo se kot mlada družina preselili v manjše stanovanje na Keršičevi cesti. Po približno petih letih pa smo se preselili v nekoliko večje stanovanje na Trgu revolucije, kjer stanujemo še danes.

glasba je pri nas doma prisotna v veliki meri

Darjana vsi poznamo kot resnega, preudarnega in odgovornega sodelavca, malokdo pa ve, da je njegov hobi glasba. Med ljudmi, ki so mu blizu, se zna sprostiti in se prelevi v simpatičnega muzikanta, ki mu prsti spretno izvablajo znane melodije iz njegove harmonike. Tudi Matic, vajin sin, obvladuje več instrumentov. Tako bi lahko rekel, da je glasba sestavni del vajine družine.

Ja res, glasba je pri nas doma prisotna v veliki meri. Že od malega je v meni tlela želja igrati harmoniko, a uresničil sem jo pozno, pri skoraj tridesetih letih. Kupil sem si diatonično harmoniko in enkrat tedensko obiskoval ure pri Stanku Mikoli v Celju. Ker sem po dveh letih nadaljeval šolanje za prometnega tehnika, mi je za učne ure harmonike v Celju zmanjkalo časa, vendar igranja nisem opustil.

Sin Matic se z glasbo ukvarja že od malega. Zaključil je nižjo glasbeno šolo na kitari. Med tem časom je, zaradi potrebe po basistu

hobi zadnjih nekaj let je gradnja vikenda

na glasbeni šoli Trbovlje, začel igrati bas kitaro. Vključil se je tudi v narodno-zabavni ansambel, kjer pa je bilo zaželeno igranje baritona. Tako se je po končanem šolanju kitare vpisal v šolo baritona pri mentorju Igorju Podpečanu, katerega šolanje končuje v prihodnjem letu. Trenutno deluje kot basist obetavne mlade zabavne skupine Fonem iz Zagorja, večkrat pa priskoči na pomoč tudi kakšnemu harmonikarju ob različnih priložnostih. Brez glasbe si pri nas res več ne predstavljamo niti enega dneva. Če že niso vaje, nastopi ali igranje za dušo, radio igra od zore do mraka.

Glasba vama torej kroji vsakdanjik. Kljub vsem obveznostim pa se je vajina skromnost in marljivost pokazala tudi skozi ustvarjanje in gradnjo. Ali vama sploh še ostane kakšna urica dneva, ko si lahko privoščita nekaj, kar vaju veseli, sprosti in vama da novih moči za naslednji dan?

Razen Darjanove harmonike, oba zelo rada preživljava prosti čas v naravi: poleti kolesariva, pozimi smučava, Erika pa tudi zelo rada bere. Skupen hobi zadnjih nekaj let pa je gradnja vikenda. Za to sva se odločila po nekaj letih skupnega življenja, ko nam je stanovanje že postajalo pretesno. Takrat stanovanja po Jazbinškovem zakonu nisva mogla odkupiti. Ker smo bili mlada družina, sredstev ni bilo, od staršev pa sva dobila kos zemlje, ki sva si ga izbrala na Lizi. Pred šestimi leti sva začela z gradnjo počitniške hiše. Po letih zblíževanja z naravo in skorajšnjem dokončanju gradnje pa sedaj že razmišljava o preselitvi. Kljub delu in marsikateremu odrekanju pa si poletja brez Dalmacije in zime brez Kranjske Gore ne predstavljamo.

SPREHOD SKOZI DESETLETJA HRASTNIŠKE KOŠARKE

Srečko **KLENOVŠEK**

HRASTNIŠKI KOŠARKARJI USPEŠNI V A2 SLOVENSKI KOŠARKARSKI LIGI.

Košarka v Hrastniku se s krajšimi prekinitvami igra že več kot šest desetletij. Začelo se je v letu 1950, ko je mladinska ekipa hrastniške EDINOSTI nastopila na republiškem mladinskem prvenstvu v Celju. V takratni mladinski ekipi so igrali Leskovar, Martinčič, Stušek, Kovač, Pfeifer, Grešak, Selan, Krivec, Milinovič. Ekipo je vodil naš rojak Vinko Trinkaus, ki je kasneje živel v Slovenskem Primorju, v vasici Liminjan nad Lucijo pri Portorožu.

V letu 1952 so mladi Hrastničani ponovno nastopili na košarkarskem turnirju v Celju z ekipami AŠK Ljubljana, Železničar Ljubljana, Rudar Trbovlje, Branik Maribor, Celje I, Železničar Maribor in Celje II. Odigrali so sedem tekem, edini ohranjeni rezultat je s tekme s trboveljskim Rudarjem, ko je slednji zmagal z 47:22 (22:10). Domače tekme so košarkarji igrali na šolskem telovadišču nižje gimnazije Hrastnik (ob sedanji glasbeni šoli). Igrišče je bilo prekrito z ugaslimi ogorki (lešem).

V letu 1953 so košarkarji pristopili k TVD Partizanu Hrastnik. Postali so sekcija in odigrali so enainvajset tekem (14 zmag in 7 porazov). Košarkarska sekcija je po letu 1953 zaradi odhoda dijakov na študij v Ljubljano počasi stagnirala. Leta 1956 je v Hrastniku nastal košarkarski mrk, ki je trajal osem let.

Leta 1963 je skupina košarkarskih entuziastov uspela zbrati zadostno število polnoletnih oseb za podpis ustanovnega akta košarkarskega kluba. To leto se šteje za drugo oživljanje košarkarske igre v Hrastniku, žal pa je trajalo le tri leta. Za ekipo je v teh treh letih igralo 18 košarkarjev, med njimi je bil znani ljubljanski hokejist Bogdan Jakopič. Košarkarji so se uvrstili v II. B ligo (zahodna štajerska liga). Prvo pokroviteljstvo nad klubom je prevzel rudnik Hrastnik.

Leta 1969 je bil v zgornjem delu Hrastnika, na Logu, predan v uporabo še dodatek k nogometnemu igrišču, mali stadion.

Prednostno je služil rokometašem, z izdelavo premakljivih jeklenih konstrukcij (nosilcev košarkarskih tabel z obroči), pa tudi košarkarjem. Košarkarji so bili v letu 1969 brez uradnih tekmovanj, pripravljali so se za tekmovanje v naslednjih sezonah, v katerih so zelo uspešno igrali v letih od 1970–1977. V tem obdobju jim je uspel preboj iz območne SKL do prvaka v II. SKL vzhod (brez izgubljene tekme). Bili so na pragu napredovanja, vendar so znameniti portoroški sklepi hrastniške načrte čez noč spremenili v moreče sanje in pustili dolgoletne posledice. Hrastniška košarkarska zgodba se je leta 1977 končala.

Tretje obdobje (1970–1977) hrastniške košarke je prineslo pomembno spremembo v miselnosti. V klubu so začeli selektivno delati z mladimi, kar v preteklosti v Hrastniku ni bila praksa. Delo z mladimi je prinašalo rezultate. Klubska košarka je imela poleg članske ekipe še pionirje in od leta 1973 tudi pionirke ter kadetsko in mladinsko ekipo. Odmevnejši uspeh pri mlajših selekcijah so dosegli pionirji, z osvojitvijo naslova republiških pionirskih prvakov na osnovnošolskem prvenstvu.

Zopet je bilo potrebnih šest let, da je prišlo do novega zagona v košarkarskem klubu. Leta 1983 je bil ta na novo ustanovljen. S tekmovanji so začeli v letu 1984, tekmovali sta ekipi pionirk in moška mladinska ekipa.

V Hrastniku je z novimi ljudmi v klubu zapihal spodbudnejši košarkarski veter, kar je razvidno iz niza športnih košarkarskih dogodkov. V obdobju od 1985–1990 so se klubske ekipe KK Hrastnik (pionirke, pionirji, kadetinje, kadeti, mladinci, mladinke, članice in člani) udeleževale različnih nivojev ligaških tekmovanj. V klubski šoli košarke so začeli z vadbo najmlajših. Povprečno je bilo letno v delo košarkarskega kluba vključeno več kot 100 igralcev. Že leta 1988 je hrastniški košarkarski klub imel dve mladi kadetski republiški reprezentantki. Hrastnik je bil eden redkih zasavskih klubov, ki je imel poleg moških ekip še ekipe

PRAZNIČNI ČAS

Špela PAVLI

pionirk, kadetinj, mladink in članic. Ves ta pogon je nalagal na ramena volonterskih športnih delavcev težka bremena. Potrebno je bilo zagotoviti materialne pogoje, ki so omogočila normalne udeležbo ekip v tekmovalnem ciklusu. Vse to jim je uspevalo do leta 1990, ko so razpustili vse ženske ekipe. Posamezna dekleta iz Hrastnika so svojo košarkarsko pot nadaljevala v sosednjih Trbovljah, kjer so v novo ustanovljenem klubu ŽKD Jin Jang začeli z žensko košarko. Leta 1986 je bila zgrajena in dana v uporabo športna dvorana na Logu, ki je bila za tisti čas prava lepota med športnimi dvoranami. Z njeno otvoritvijo so si tudi v Hrastniku ljubitelji košarke lahko v živo ogledali gostovanja takrat še domačih in mednarodnih ekip zvenečih imen.

Hrastniški članski ekipi je v letu 1997 uspela uvrstitev v A-2 SKL, v kateri igrajo še danes, tj. leta 2011.

članska ekipa in vodstvo KK GD Hrastnik leta 1999

Hrastničani so imeli v svojih ekipah igralke ter igralce, kasnejše reprezentante. Med njimi so bili: Marko Tušek, Gordana Potrata, Simona Vizovišek, Janina Ranzinger, Nadja Podmenik, Anja Kolar, Manja Slapšak, Tjaša Vajdič, Nina Šuljagič, Žiga Koritnik, Jože Žitnik, Alojz Šiško, Tomaž Senčar, Stevica Čeko. V klubu je v celotnem obdobju delovalo preko 40 trenerk in trenerjev.

Vsa leta je bila košarka v Hrastniku povezana z zasavskim gospodarstvom, ki ji je pomagalo pri realizaciji letnih programov. Še posebno velik doprinos je imela in še ima pri tem Termoelektrarna Trbovlje, ki je že skoraj dve desetletji prisotna in s svojimi sponzorskimi sredstvi pomaga hrastniški košarki. »Termaši«, kot jim pravimo, vedo, da je košarka kot šport v tej zasavski dolini, ki je v zadnjem času pozabljena od posameznikov in države, zelo pomemben dejavnik v športno kulturnem življenju Zasavcev. Hrastničani smo hvaležni, da se kljub izredno težki gospodarski situaciji – recesiji, v termoelektrarni odločajo za pomoč športnikom in s tem ljudem omogočijo, da vsaj za nekaj časa odvrnejo misli od vsakodnevnih skrbi in jim polepšajo popoldan ali večer ob spremljanju športnega dogodka.

V svetu je božič eden od najbolj priljubljenih praznikov in seveda Slovenija ni nobena izjema. Okrašena mesta, bleščeče luči, pestro okrašene izložbe trgovin nagovarjajo mimoidoče da vstopijo. Mize se šibijo pod težo domačih dobrot, diši po kuhanem vinu in čaju z medom. Čas med božičem in silvestrovim je nekaj posebnega – namenjen brezskrbni zabavi, družinskim srečanjem ter druženju s prijatelji. Že od nekdaj ljudje premagujejo zimsko temo s praznovanji posvečenimi nekakšnimi simbolni zmagi svetlobe nad temo in pričakovanju novega življenjskega cikla. Seveda najbolj uživajo otroci, obiščejo in obdarijo jih trije dobri možje, Miklavž, Božiček in Dedek Mraz. To je tudi čas zaobljub o novem začetku, spremembi grdih navad in na sploh optimističnega pogleda v prihodnost.

V revirjih je posebnost praznovanja Novega leta v tem, da se ljudje radi udeležijo skupinskih silvestrovanj. Na prostem v Zagorju ali v športni dvorani v Hrastniku ali v Trbovljah v Delavskem domu.

Seveda pa praznovanju sledi streznitev ter izpolnjevanje zaobljub iz prednovoletnega časa. Z januarjem se začne nov delovni cikel, stare in nove poti k uspehu.

KULTURNE PRIREDITVE

V nedeljo, 25. 12. 2011, ob 18. uri, bo tradicionalni novoletni koncert STEKLARSKE GODBE v Športni dvorani na Logu; 28. 12. 2011 bo novoletni koncert Rudarske godbe v Športni dvorani Hrastnik; v četrtek, 29. 12. 2011, pa bo v Športni dvorani na Logu ŠOHT-ov prednovoletni party. Silvestrovanje v Hrastniku bo v Športni dvorani s skupino Mambo Kings.

V zagorski občini bosta 27. in 28. 12. prednovoletni rajanji v Športni dvorani. 30. in 31. 12. Bosta na ploščadi pred Delavskim domom Zagorje zabavi s kulturnim programom in silvestrovanjem na prostem.

26. 12. bo v trboveljskem Delavskem domu koncert Delavske godbe Trbovlje; silvestrska noč pa lahko slavnostno preživite s skupino HAZARD, prav tako v Delavskem domu Trbovlje. Vljudno vabljeni!

- KULTURNO REKREACIJSKI CENTER HRASTNIK
<http://krc-hrastnik.si/> – 03 56 42 370
- DELAVSKI DOM ZAGORJE
<http://www.kulturnidom-zagorje.si/> – 03 56 64 171
- DELAVSKI DOM TRBOVLJE
<http://www.dd-trbovlje.si/> – 03 563 34 81

SNEŽNIK 1796 m n.v.

Dušan ROTAR

Če si na Kumu – zasavsko dolenskem Triglavu – in se obrneš v smer jug-jugozahod in je vidljivost lepa, se v daljavi vidi Snežnik, ki je bil cilj naše mini odprave 8. 10. 2011. Na pot se nas je odpravilo osem, bilo je lepo zgodnje jesensko sobotno juto, ura je bila šest, ko smo se odpravili na pot, vremenoslovci so napovedali lepo vreme.

Na Sviščakih, izhodišni točki pohoda, na nadmorski višini 1200 m smo ob devetih parkirali kombi. Glej ga zlomka, zunaj je bilo zelo mrzlo, zelo je pihalo in dišalo je po zimi, napoved vremena je bila drugačna, za ta dan je bilo napovedano lepo vreme, pa kaj, zdaj smo tu, pot je pred nami in naj bo vreme kakršno koli že.

V osrčju snežniških gozdov, na Sviščakih, prečimo veliko gozdno jaso, na obronkih gozda so posejane vikend hišice, s kratkim vzponom po mehki travni ruši preidemo na lepo vzdrževano gozdno cesto, potem enkrat ali dvakrat zapustimo cesto in preidemo na lepo široko gozdno pot, ki se na krajših odsekih rahlo vzpenja, se poravna in spet vzpenja, ravno pravišnja pot za moje s kondicijo nepripravljene mišice. Vreme kaže slabo, hud veter in mraz nam celo pot bičata naša pregreta telesa, zaradi mraza in vetra kaj dosti ne počivamo. Zračna vlaga z bližine morja in mrzel veter s celine sta oblekla gozd in ruševje v debelo odejo ivja. Na sedlu, tu je pihalo najmočnejše, pa tudi mraz ni pojenjal, od koder je v normalnih vremenskih razmerah že vidna kočja, je na tabli ob kupu nasekanih drv napisan sledeč napis: ČE BOLAN SI, SLABE SAPE, NAPREJ POČASI ŠTEJ KORAKE. ČE PA MLAD SI, POLN MOČI, NA RAME DAJ SI PAR DRVI, tekst ki vžge, ko smo prišli do kočje je bil pred kočjo velik kup drv. Še dobre pol urice hoje med ruševjem odetim v gosto ivje, krajši vzpon neposredno pod kočjo in bili smo na cilju. Snežnik, n. v. 1796 m, pa je še vedno v objemu megle, vetra in mraza.

V kočji je bilo dosti bolj prijazno kot zunaj, prijazen sprejem skrbnika in njegove žene, topel čaj in borovničevcec sta nam razvezala jezike tako, da je urica in pol počitka minila kot bi trenil, treba se je bilo vrniti v dolino.

Kot zanimivost naj povem, da je bilo na odpovedano soboto pohoda zaradi napovedanega slabega vremena vreme na Snežniku prekrasno, »že dolgo ne tako lepo« je povedal oskrbnik kočje in da so imeli ta dan v kočji ansambel, da so plesali, peli in se imeli zelo fajn.

Povratek po isti poti do avta parkiranega na Sviščakih je trajal dobro uro in pol. Časa smo imeli še dovolj, spotoma smo si ogledali še grad Snežnik. Grad je bil zgrajen v 11. stoletju, zgradili so ga gospodje Snežniški, služil je za zavarovanj trgovskih

DOMA

poti, trgovcem in popotnikom je nudil vojaško zaščito, zavetje, oskrbo in drugo. Navkljub starosti, burnih političnih, gospodarskih in vojnih dogajanj, se je grad ohranil do današnjih dni, grad je podržavljen in služi protokolu RS ter v turistične namene.

Zaključek našega izleta se je kot ponavadi končal v dobri gostilni v Starem trgu pri Ložu, kjer smo si ob dobri in obilni hrani privezali dušo. Ko je bila ura šest popoldan in smo se odpravili proti domu, je bil Snežnik obarvan v prelepo škrlatno barvo zahajajočega sonca. Še vožnja proti domu in prelep sobotni planinski izlet se je končal. Popestril nam je enolične sobotne dneve, naredili smo nekaj zase, za dušo za telo... Še bomo šli v naše prelepe Slovenske hribe!

Izlet na Snežnik je primeren za družinske izlete v poletnih dneh.

Pot je speljana v senci snežniških gozdov, je zelo zložna, s kratkimi vzponi in ravnimi odseki. Za pot porabiš dve uri zmerne hoje v eno smer, brez nevarnih previsnih odsekov. Koča je zelo prijetno in preprosto opremljena, tam te sprejmeta in pogostita zelo prijetna skrbnika kočje.

SEVERNI SULAVEZI

Dušan MLINAR

Želja po nečem več, po nečem drugačnem, je po nekaj zaporednih obiskih in raziskovanjih lepot podvodnega sveta Rdečega morja postala tako močna, da jo je bilo potrebno uresničiti. In takoj je sledilo vprašanje, kam? Razumljivo, tja, kjer je najboljše, najlepše... in tu je nastopila prva težava. Najprej vprašanje "stricu Googlu", iz spletne knjigarne je prišla knjiga "Fifty Places to Dive Before You Die", sledila pa je okvirna odločitev za preliv Lembah (Lembah Strait) in okoliške lokacije. Najprej sva "potapljaške počitnice" načrtovala z akvarističnim prijateljem, naknadno se nama je pridružil še tretji član ekipe. Odločili smo se za lastno organizacijo in sledila so mukotrpa usklajevanja, od možnosti naših dopustov do prostih kapacitet potapljaških centrov. Vse skupaj pa je bilo potrebno povezati še s potjo med Slovenijo in Sulavezijem. Za najcenejšo in tudi časovno najugodnejšo se je izkazala povezava Milano-Singapur-Manado. Kljub temu je pot v eno smer trajala približno dan in pol, od tega vožnja z letali petnajst ur in pol, ostalo pa je bila pot z avtom do Milana in čakanje na letališčih.

Sulavezi je eden izmed štirih večjih otokov, ki poleg več tisoč manjših otokov in otočkov sestavljajo državo Indonezijo. Otok geografsko leži med Borneom in skupino otočja Maluku. Na severu meji s sosednjo državo Filipini. Sam otok je razdeljen na šest provinc, izmed katerih, kot pove že ime samo, je najsevernejša Severni Sulavezi

TUJINA

(North Sulawesi), katere glavno in hkrati največje mesto je Manado. V neposredni bližini se nahaja mednarodno letališče Samartulangi, ki je bilo naša izhodiščna in hkrati tudi vmesna postaja med posameznimi potapljaškimi predeli, ki smo jih obiskali. Potapljaški centri se namreč medsebojno ne dogovarjajo glede prevzema in predaje gostov, zato si se primoran ob vsaki menjavi potapljaškega centra vračati nazaj na letališče. Na tej postaji bom tudi nadaljeval z opisom naše potapljaške avanture... Ko letalo pristane na končni destinaciji, si nekako oddahneš; končno smo prispeli in to brez težav. Nato smo ugotovili, da nas najnevarnejši del potovanja še čaka. Do prvega potapljaškega centra nas je vodila uro in pol dolga vožnja s pogodbenim taksistom, ki je prehitel vozila v trenutku, ko so ta že prehitela "v škarje". Kmalu ugotoviš, da je "hupa" tu najpomembnejši del avtomobila. Če bi nam pred vožnjo zavezali oči, bi verjetno vsakemu izmed nas podaljšali življenje za kakšno leto. Sledilo je še slabe pol ure vožnje s precej utrujenim čolnom. Motorja sta izmenično ugašala vsakih nekaj sto metrov plovbe, vonja po bencinu, ki je zapolnjeval ves čoln, pa raje ne omenjam. Ob takšnih razmerah se ti v misli hitro prikraje vprašanje: "Kaj sploh počnem tukaj?"

Toda skoraj vse nevšečnosti so bile pozabljene, ko se je "za ovinkom" prikazal Bastianos Diving Center... Center leži na pobočju otoka Lembah, po katerem je tudi dobil ime "zloglasni" preliv Lembah. Preliv v dolžino meri okrog petindvajset kilometrov, širok pa je od kilometra do poldruga kilometra. Na tem predelu prebiva največ nenavadnih in zanimivih prebivalcev, kar jih premorejo svetovna morja. Tega, kar lahko vidiš tu, ne moreš videti skoraj nikjer drugje... In ravno zato se potapljači vedno znova vračajo sem, kljub temu, da je po svetu še ogromno lepih lokacij. V tej ožini se nahajajo najboljše področja za tako imenovani Muck Diving, potapljanje po pustih tleh. Potaplja se po dnu, ki ga prekrivajo mulj, vulkanski pesek in ogromne količine različnih odpadkov in smeti. In mogoče so ravno odpadki vzrok za tako nenavadno in pestro življenje pod vodo. Čeprav so prvi občutki resnično slabi: "Tako daleč sem prišel, da se sedaj potapljam med smetmi", vendar videno odžene vse pomisleke. Tu živijo najbolj nenavadne predstavnice veščev iz družine Synanceiidae (red bodik - Scorpaeniformes) in sargasovk ali "žabjih rib" iz družine Antennariidae (red rokoplut - Lophiiformes). Za to področje so značilne majhne hobotnice, ki jih ne najdemo nikjer drugje. Ogromno je polžev gološkrjarjev, različnih rakov in kozic ter ostalih prebivalcev, ki si najdejo zavetje v pesku, v mulju in med smetmi. Tu smo ostali štiri dni in naredili deset potopov. Še nekaj je tu zelo pomembno, in sicer, da imaš dobrega vodiča, saj sami verjetno ne bi opazili niti deset odstotkov tega, kar najdejo njihova za to izurjena očesa. Po prvih nekaj potopih, ko se določeni organizmi že pričnejo ponavljati, začne počasi izginjati evforično pričakovanje, kaj novega in nenavadnega bomo zopet videli. Po večerji pota-

pljači po navadi drug drugemu predvajajo fotografije, ki so jih posneli čez dan, in tako nam je nekega večera svoje predstavila tudi starejša gospa iz Avstralije, ki je že četrtič obiskala preliv Lembeh; v fotografski objektiv je ujela organizme, katerih večino mi nismo videli. Prav ta ogromna pestrost podvodnega sveta je tista, ki vleče nazaj ljubitelje tovrstnega načina potapljanja. Naslednja lokacija, kjer smo se želeli potapljati, je bilo področje okrog otoka Bangka ter okoliških otočkov in čeri. To področje je znano po svoji neokrnjenosti in bogatem podvodnem življenju. Na otoku delujejo le trije potapljaški centri. Mi smo se odločili za Murex Diving Center, ki se nahaja povsem na južni strani otoka in je odlično izhodišče do vseh potapljaških lokacij. Pogled na ta center je resnično pravljčen. Šest bungalovov pod kokosovimi palmami povsem ob obali majhnega zalivčka, turkizno morje in bela peščena plaža. Resnično pravi kraj, da si človek odpočije in napolni baterije, zato smo tu naredili najdaljši postanek in ostali sedem dni. Na vzhodni strani otoka se potaplja predvsem okrog podvodnih čeri, na zahodni strani pa so

potopi ob obali, kjer so v plitvejši vodi večje skale in podvodni stebri, na dnu pa je bel pesek. Največ je potapljanja s tokom (Drift Diving), saj so tu izredno močni tokovi, ki večkrat dnevno menjajo svojo smer. Ravno zato je tu podvodni svet tako bogat. Nekaj lokacij je tudi na obali Sulavezija, najbolj poznana je Paradise Jetty. Najzanimivejši del potopa je pod zapuščenim lesenim pomolom, kjer se nahaja tudi podvodni izvir vroče sladke vode.

Počitek med dopoldanskimi in popoldanskimi potopi smo nekajkrat izkoristili tudi za ogled samega otoka. Tu se nahajajo tudi tri manjše ribiške vasice, kjer se da videti na kakšen način živijo domačini,

kako ročno izdelujejo majhne ribiške čolne, katerih osrednji del je izdolben iz enega samega kosa lesa. Naša tretja destinacija je bil narodni park Bunaken, ki leži zahodno od mesta Manado. Park obsega istoimenski otok s še nekaj sosednjimi otoki. Večji del potopov smo napravili okrog otoka Bunaken, nekaj pa še na otoku Siladen, ki je bil zame najboljša lokacija tega področja. Vsi potopi potekajo ob navpičnih stenah, ki padajo v globino do kamor seže pogled. Ena zanimivejših lokacij je Mandarin Dive, kjer se da opazovati dvorjenje samčkov modrih mandarink, *Synchiropus splendidus* iz družine morskih zmajčkov Callionymidae. Zelo zanimivi so bili tudi nočni potopi. Tu smo ostali pet dni in opravili dvanajst potopov. Predzadnji dan smo izkoristili še za obisk prestolnice Manado. V spominu mi je najbolj ostala lokalna tržnica, kjer je bilo moč videti tudi prizor, kako se podgane sprehajajo po šopih banan. Večino časa, ki smo ga preživeli na Sulaveziju smo porabili za potope. Na koncu se Naravno okolje jih je nabralo nekaj čez štirideset. Vendar pa to ni edino, kar obiskovalec lahko počne v teh krajih. V bližnji okolici je veliko ognjenikov, na katere organizirajo trekinge, lahko v naravi si ogledaš enega izmed najmanjših primatov na svetu (če ga dejansko tudi vidiš, pa je že druga zgodba). Poleg tega še nikjer na svetu nisem videl toliko cerkva, kot med potepanjem po Sulaveziju. Skoraj na vsakih nekaj sto metrov ob cesti stoji cerkev. Kar se tiče vremena in vidljivosti pod vodo, je najugodnejši čas za obisk tega predela Indonezije julij in avgust, ker takrat pade najmanj padavin. Najslabša sta december in januar. To se je izkazalo tudi v praksi, saj po dežju voda, ki priteče v morje iz kopnega, precej poslabša vidljivost, zato nekateri centri v nizki sezoni enostavno zapro svoja vrata. Nasprotno pa je v visoki sezoni, ko je za najbolj priljubljene centre potrebno narediti rezervacijo za več kot leto in pol vnaprej ...

Naj se na koncu navežem na začetek ... Naša želja je bila izpolnjena in po šestnajstih dneh smo že komaj čakali, da se vrnemo domov. Verjetno tudi zaradi že prej omenjenih "selitev" in vsakokratnih pakiranj opreme ter ostalih reči. Kljub temu smo izkoristili še skoraj tridnevni postanek v Singapurju, a to je že nova zgodba ...

APOPTOZA. Celična smrt, ali izraz, ki ga uporabljamo za dejanje, ki ga nekdo stori za drugega, ali za nek višji cilj. Dejanje, pri katerem ne misliš le nase, na svoje interese, ampak deluješ nesebično. Ste se že kdaj vprašali, kdo izmed vas je, ko bi se morda našel v neki situaciji pripravljen storiti nekaj, da pomagaš nekemu ne glede na to, da je pri tem lahko ogroženo tvoje življenje.

So, verjemite mi, tudi med nami so ljudje, ki pomagajo in znajo v kritičnem trenutku pokazati vso zbranost, kar jo premorejo. Moti me le to, da je človeška narava tako zasnovana, da včasih kar pozabimo, da je nekdo nekoč za nas naredil nekaj česar vrednosti se v tistem trenutku sploh ne zavedamo, je pa lepo, če s časom ugotovimo teže dejanja in ponavadi je že iskreno hvala, dovolj.

HVAR 1987. S potapljaškim klubom Trbovlje smo odšli na tabor po jadranskih otokih. Z ladjo Otac Duje smo se odpeljali na desetdnevno delovno športno zabavno potovanje. Takrat sem bil med potapljači zelen, kot prva spomladanska trava, čeprav sem mislil, da sem glavni že zato ker sem tam. Verjemite mi, da so bili to eni najlepših dni v mojem življenju. Krasni potopi, dobra družba, enkratna hrana, poln hladilnik in še bi lahko našteval.

Občutki na prvih potopih so bili, kot bi bil v drugem svetu. Nekje, kamor ne sme vsak in jaz sem eden od izbranih. Ker sem bil novo pečeni gnjurac, sem bil na potopu vedno v paru z enim od bolj izkušenih potapljačev. Največkrat sva se skupaj potapljala s Podbregarjevim Stanetom. Čeprav sva na suhem že od nekdanj prijatelja, sem se moral pod vodo obnašati hierarhični lestvici primerno in ga ubogati vse, kar si je izmislil.

No, pa je prišlo tisto jutro 18. 6. 1987, ko smo se odpravljali na potop nekje blizu Hvara. S Stanetom sva bila zopet v paru in po vseh predhodnih pripravah sva se potopila v nepopisno lepo morje. Vidljivost je bila dobra, zato sva se odločila, da greva malo globlje.

Čeprav sem bil še malo zelen, sem mu zaupal, saj sem vedel, da je bolj izkušen od mene, ki sem se do tedaj potapljale doma z rumeno račko v kadi.

POTOP je potekal normalno in prišla sva na globino nekje do 45 metrov. Moje dihanje je postalo hitrejše, saj je bilo kljub vsej lepoti podmorskega sveta, prisotno tudi malo strahu pred neznanim. Kmalu je bila posledica mojega hitrega dihanja prazna jeklenka na mojem hrbtu. Veliko prehitro sem jo

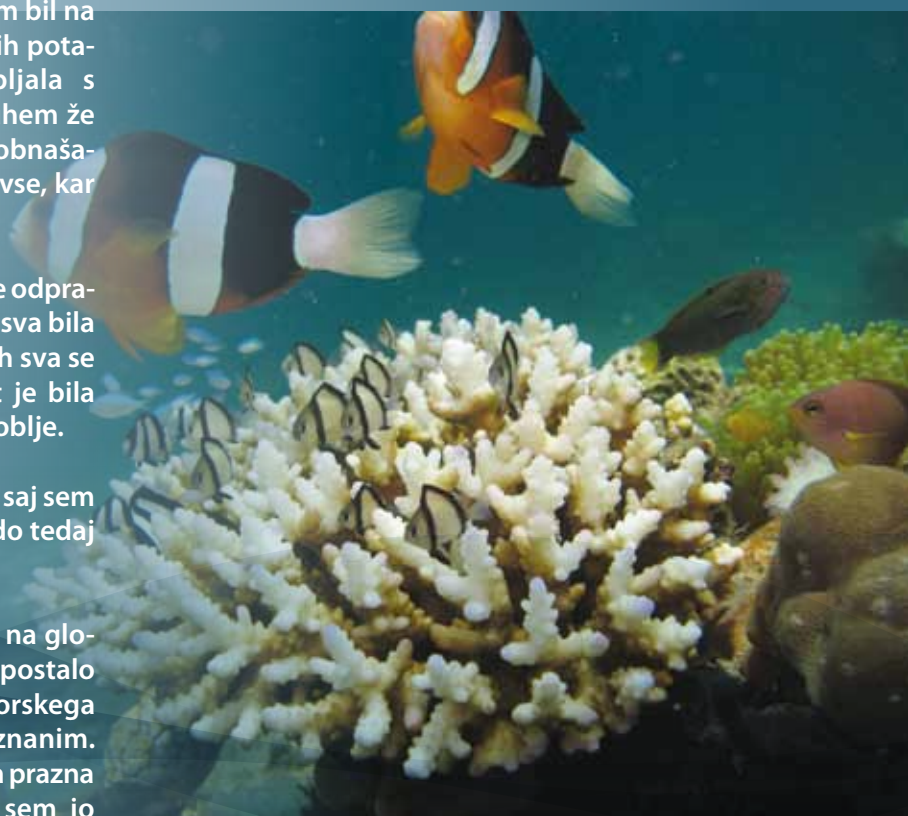
izpraznil in odprl rezervo, ki pa je bila, glej ga zlomka pokvarjena.

Mislim, da so bili to najdaljši trenutki v mojem življenju. Ko sem se začel zavedati na kakšni globini sem brez zraka, mi je postala jasna resnost situacije.

Ko sem priplaval do Staneta in mu z znaki razložil, v kakšni godlji sem, je reagiral! Tako, da danes lahko to-le pišem. Ko je videl, da je zadeva resna, se je odločil, da bova pri dvigu na površje bratsko dihala iz njegove jeklenke. Ta postopek bi bil zanj lahko zelo nevaren, če bi mene v tem trenutku zgrabila panika, kar se hvala onemu gor na višavah, ni zgodilo. Tega se je Stane dobro zavedal, a takrat je deloval hladno, kot da se ga to ne tiče in mi rešil življenje.

SREČNO sva se počasi s postanki dvignila na površje in tiste toče njegovih besed, ko me je nadrl zaradi slabega preverjanja opreme pred potopom in mojega prekomernega dihanja, se sploh ne spomnim več. Vem le, da je bil velik užitek zadihati s polnimi pljuči, atmosferski zrak.

Vidite to je nedvomno dogodek, ki ga nikdar ne bom pozabil, ne vem pa, če sem se kdaj dejansko zavedal, kaj je takrat Stane storil zame in če sem se mu kdaj iskreno zahvali za to. Če se nisem naj bo to moje opravičilo.

OREHOVA POTICA

Marija OCEPEK

ZA TESTO:

60 dag moke, 4 dag kvasa, 5 dag sladkorja,
5 dag masla, 4 dl mleka, žlička soli,
vanilja sladkor, naribana limonina lupina, 3
rumenjaki, 3 žlice ruma

*

ZA NADEV:

60 dag orehov, 25 dag sladkorja, vanilja sladkor,
naribano limonina lupina, 0,5 dl ruma, cimet,
jajce, 3 dl mleka, 5 dag masla, 150 g rozin

Zamesimo kvašeno testo. Najprej pripravimo kvasec: v posodo nadrobimo kvas, ga zmešamo z malo sladkorja in moke. Prilijemo malo mlačnega mleka, gladko razmešamo, potresemo z moko in pokrijemo. Pustimo, da kvasec vzhaja (15–20 min).

V skledo, ki mora biti vsaj še enkrat večja od volumna vseh sestavin, presejemo moko in dodamo sol. V manjšo skledo damo rumenjake, sladkor, vanilin sladkor, limonino lupino, maslo in rum. Dobro razmešamo in med mešanjem zalijemo z mlačnim mlekom. Jajčno zmes zlijemo v skledo k moki, premešamo in pregnetemo. Šele potem dodamo vzhajan kvasec, ki je vzhajan takrat, ko se podvoji. Testo temeljito pregnetemo; ne sme biti premehko, vendar pa naj bo dovolj obdelano. Lahko si pomagamo s kuhinjskim mešalcem. Testo nato potresemo z malo moke, pokrijemo s prtičem in pustimo vzhajati. Medtem pripravimo nadev. Rozine operemo ter namočimo v rumu. Mlete orehe, sladkor, vaniljev sladkor, limonino lupino in cimet premešamo. Segrejemo mleko in v njem raztopimo maslo. Z vročim mleko prelijemo orehe, premešamo in dodamo rumenjaki. Iz beljaka naredimo sneg ter ga vmešamo v hladen nadev, ki ne sme biti preredit. Bolje je, da je nekoliko gostejši, ker če ne, je lahko potica »pocasta«. Pomembno je, da je temperatura nadeva enaka temperaturi vzhajane testa.

Testo je vzhajano takrat, ko se podvoji (nekako po 1 uri). Ponovno ga pregnetemo z rokami na pomokani delovni površini, nato ga pustimo počivati 10 minut. Šele potem testo razvaljamo v pravo-

kotno obliko in precej na tanko. Namažemo ga z nadevom in potresemo z rumovimi rozinami. Testo trdo zvijemo od daljše stranice. Zavitek položimo na pomaščen ter pomokan pekač. Pazimo kako leži zaključna stranica: šiv naj bo čim manj viden, da je pečena potica čim lepše oblike. Potico zatem večkrat prebodemmo z leseno špilo, prekrijemo s prtom in pustimo vzhajati. Ko se približno za polovico poveča, damo potico v pečico ogreto na 170 stopinj. Pečemo jo približno eno uro. Vedno je boljše, da potica vzhaja nekoliko manj, saj ko jo postavimo v pečico še vedno vzhaja. Model s pečeno potico obrnemo na desko. Modela še ne odstranimo, da se potica ne razleze in obdrži lepo obliko. Šele ko se potica nekoliko ohladi, odstranimo model ter potico potresemo s sladkorjem v prahu.

Za peko te nepogrešljive praznične jedi potrebujemo čas, mir ter dober recept.

Osnovno kvašeno testo lahko nadevamo poljubno z različnimi nadevi kot sta lešnikov, makov ter kokosov nadev (v testo za kokosovo potico lahko dodamo čokolado v prahu).

POTICA

AMBASADORKA SLOVENIJE

Vesna STRGARŠEK

Poznana je skoraj po celem svetu, kamor so jo zanesli slovenski izseljenci. Na Slovenskem je danes jed, ki je dobila svoj »narodni« predznak in se je uveljavila kot značilen stereotip tipične narodne jedi oziroma sladice.

Potica ima kot vrhunska pogača, kot jo poznamo danes, razmeroma kratko zgodovino. Razvila se je pred dobrimi dvesto leti iz starejših oblik povitic, to so kolači iz zvitega testa z različnimi nadevi. Pekli se niso v glinastih okroglih posodah, ampak so jih pekli neposredno v peči. Starejši način je izhajal iz testa razvaljenega v krog in namazanega z ustreznim nadevom. V sredini te okrogle namazane površine so zarisali križ tako, da so nastali 4 trikotniki. Te so samo še zvali od sredine proti robu in kolač je bil gotov.

Posamezne pokrajine in vasi so razvile celo vrsto oblik, predvsem pa nadevov, po katerih potice danes imenujemo: orehova, rozinova, makova, ocvirkova, pehtranova, medena, sirova, marmeladna, rožičeva, čokoladna, mandljeva, lešnikova in druge. Med posebne vrste potice spada t. i. pisani kruh, ki je v bistvu potica brez nadeva, ki so ga dobili z mešanjem testa iz različnih vrst moka. Pisani kruh je na marsikateri predvsem revnejši poroki ali praznovanju zamenjal pravo potico z nadevom. Priprava potice tudi danes predstavlja za vsako gospodinjico poseben obred, saj se potica kot praznična jed pojavlja na vsaki mizi na Slovenskem že dolgo časa.

LEŠNIKOV NADEV:

40 dag lešnikov, 2 dl sladke smetane, 10 dag sladkorja, 1 jajce, 2 žlici ruma

Priprava: zmletim lešnikom dodamo sladkor in zmešamo. Poparimo z vročo smetano, čez čas dodamo rumenjake ter sneg iz beljaka. Če je nadev predelek lahko dodamo piškotne drobtine.

*

KOKOSOV NADEV:

30 dag kokosove moke, 5 dl sladke smetane, 2 jajci, 10 dag sladkorja, 1 žlica medu, vanilni sladkor, rum, malo cimeta, piškotne drobtine po potrebi.

Priprava: smetano zavremo in z vročo prelijemo po kokosovih kosmičih. Dodamo sladkor, vanilni sladkor ter med. Ko je nadev nekoliko ohlajen dodamo rumenjake, rum, cimet ter sneg iz beljakov. Če je masa dovolj gosta ni potrebno dodajati drobtin, drugače si pomagamo z njimi.

Na svetu so tri stvari,
ki jih ni mogoče ne kupiti,
ne izsiliti in tudi ne podedovati.

Te so:
ljubezen,
spoštovanje
in modrost.